

DOKUMENTI JEDINICA NDH

BROJ 476

DNEVNI IZVJEŠTAJ ŽUPSKE REDARSTVENE OBLASTI U SARAJEVU OD 17. SIJEČNJA 1943. O PROGLASU NJEMAČKOG KOMANDANTA STANOVNIŠTVU BOSNE I HERCEGOVINE I O NAPADU JEDINICA NOV NA TRAVNIK I VITEZ¹

ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST U SARAJEVU

Taj. Broj: 48/43

Sarajevo, dne 17. siječnja 1943

Predmet: Dnevno izvješće za dan
17. siječnja 1943. godine.

- 1) GLAVNOM RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST
Zagreb
- 2) GLAVNOM RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST URED
X Zagreb
- 3) ZAPOVJEDNIČTVU USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE — Zagreb
- 4) USTAŠKOJ NADZORNOJ SLUŽBI URED I — Zagreb
- 5) G. OPUNOMOČENIKU MINISTARSTVA UNUTARNJIH POSLOVA
— Sarajevo
- 6) G. VELIKOM ŽUPANU ŽUPE VRHBOSNA — Sarajevo
- 7) ZAŠTITNOM REDARSTVU ZA GRAD — Sarajevo

Savezno nalogu Glavnog ravnateljstva za javni red i sigurnost od 29 prosinca 1942 broj 150604-I-A1942. čast mi je podnieti izvješće o političkoj i vojnoj situaciji u gradu Sarajevu i Velikoj Župi Vrhbosna za dan 16 siječnja 1943 godine.

Danas je po nalogu Njemačke Vojne vlasti po Sarajevskim ulicama afiširan sljedeći

P R O G L A S !

Događaji zadnjih tjedana prisiljavaju na ponovno proglašenje već prije izdane odredbe:

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva NDH, reg. br. 11/2-1, k. 154.

Hrvatsko područje omeđeno sa sjevera Savom, sa istoka Drinom, sa juga i zapada Njemačko-Talijanskom demarkacijom crtom i crtom Bihać—Sisak — je njemačko podhvatno područje (operativno područje).

Svatko tko učestvuje u borbi protiv njemačke oružane sile i Hrvatske države pomaže neprijatelje njemačke oružane sile i Hrvatske države ili bude zatečen u posjedu oružja bez propisanog oružanog lista hrvatskih vlasti, biti će bez sudskog postupka KAŽNJEN SMRČU.

Obćine, koje pomažu partizane i kuće u kojima bude pronađeno oružje biti će uništene. Cjelokupno oružje ima se odmah predati najbližoj njemačkoj ili hrvatskoj vojničkoj jedinici. U koliko to zahtjeva sigurnost četa i smirivanje u zemlji, vrijeđe po njemačkoj oružanoj sili izdane naredbe prije svakog ostalog prava.

Ovaj se proglas ima izvjesiti u svakoj obćini na dobro vidljivo mjesto i zaštititi od uklanjanja.

Obćine koje ovaj proglas nisu izvjesile na dobro vidljivo mjesto, biti će do temelja popaljene.

Zapovjednik njemačkih četa u Hrvatskoj

Upravitelj župske redarstvene oblasti iz Travnika brzoglasno javlja, da je dne 10 ov. mj. u 22 sata od strane partizana napadnut Travnik.² Napad je počeo od Kruščica prema Vitezu i Busovači i trajao je sve do sedam sati u jutro. U 2 sata partizani su zauzeli Vitez,³ gdje su zapalili oružničku postaju i šumsku upravu, te pokidali brzoglasne žice.

Kotarski predstojnik iz Rogatice javlja, da je jučer sklopljen sporazum o zajedničkoj akciji protiv partizana sa četnicima kotara Rogatica.

Od strane Velike Župe Vrhbosna bio je izaslan Marko Šakić, ispred domobrana pukovnik Gašić, a ispred Ustaša pukovnik Stipković, od strane četnika prisustvovali su četničke vođe Radivoje Kosorić, Mladen Đajić, Dušan Vuković i Milovan Bojović.

Iz ostalih kotareva Velike Župe Vrhbosna nema podataka.

Za Dom spremni!

Upravitelj redarstva:

Petković s. r.

(M. P.)

² Demonstrativni napad na Travnik vršio je Drugi bataljon Desete hercegovačke brigade Treće NOU divizije.

³ Napad na Vitez vršile su jedinice Prve dalmatinske brigade Treće NOU divizije. Vidi Zbornik VII, T. IV, knj. 9, d. 188 i 196.

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ORUŽNIČKOG KRILA TRAVNIK O
SITUACIJI NA TERENU CENTRALNE BOSNE U VREMENU OD 17.
SIJEČNJA DO 7. VELJAČE 1943. GODINE¹**

ZAPOVJEDNIČTVO ORUŽNIČKOG KRILA

Br. 197/taj.

U Travniku, dne 7. veljače 1943.

Predmet: Doglasno izvješće za pro-
tegljih 15 dana, predlaže.

**ZAPOVJEDNIČTVU 5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE SARAJEVO
ŽUPSKOJ REDARSTVENOJ OBLASTI TRAVNIK.**

Savezno zapovjedi Tog zapovjedništva Taj. JS. Br. 879 od 24. trav-
nja 1942. predlažem doglasno izvješće za proteklih 15 dana s molbom
na mjerodavnost.

I. OPĆA UNUTARNJA SITUACIJA:

[. . .]

3. Komunizam:

Partizanske snage još uvijek se zadržavaju južno od Travnika, sa sje-
dištem u Rastovu i Šebešiću i u selima, Koričane, Mudrike, Lužnica i
Gostilj, sjevero-zapadno od Turbeta.²

Partizanske jedinice izvršile su:

Dne 17. siječnja kada je skupina partizana napadala Žepče napala je
i Novi Šeher.³ U mjestu su izvršili pljačku mještana i ubili tabornika,
Matu Ivančića. Zarobili su oružnika postaje Novi Šeher, Jožefa Šobara
za čiju se sudbinu ne zna. Oružnici sa 8 milicionera prihvatili su borbu,
ali uslied jače nadmoćnosti partizana povukli su se prema Zavidoviću.
U borbi je poginuo jedan milicioner, a jedan ranjen. Opljačkali su oruž-
ničku vojarnu, a spise i pismohranu zapalili.

Izvješće postaje Novi Šeher Br. Uredovno od 24. siječnja.

Dne 21. siječnja skupina jačine 20 partizana došla je u selo Mija-
kovići, Merđaniče,⁴ Turkoviće i Barović, 7 km. zapadno od Fojnice, te od
mještana pokupila živežne namirnice i na konjima ih odniela u pravcu
sela Rastova, odakle su i došli.

Izvješće postaje Fojnice Br. 99 od 22. siječnja.

Dne 23. siječnja 6 seljaka iz sela Vlasovići, občine Turbe, kotar Trav-
nik, otišlo je u selo Koričani po sieno, ali su iz partizani u Koričanima
zatekli, uhitili i do danas se za njihovu sudbinu ne zna.

[. . .]

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva NDH, reg. br. 36/1-1, k. 149.

² U to vrijeme na ovom terenu bile su jedinice Pete crnogorske i Prve dalmatinske brigade Treće NOU divizije.

³ Žepče je oslobodila Deseta hercegovačka, a Novi Šeher Peta crnogorska brigada Treće NOU divizije.

⁴ Mrđanić

Izvješće postaje Turbe Br. 31/taj. od 27. siečnja.

Dne 29 siečnja u 00.30 sati skupina jačine oko 1000 partizana napala je puščanom, strojopuščanom vatrom i bacačem mina Turbe. Naše i savezničke snage odbile su napad. Jedan Njemac poginuo i 1 ranjen. Jedan partizan uhićen i na licu mjesta strijeljan. U isto vrijeme jedna grupa napala je i željezničku postaju Goleš, 5,5 km. jugo-zapadno od Turbeta.⁵ Prekinuli su brzoglasnu vezu i promet je bio obustavljen.

Borba kod Turbe prekinuta je 30. siečnja u 17 sati. Na mjestu Bačvice, 1 km. južno od Turbe, zarobljeno je 15 domobrana od kojih je 4-ci uspijelo pobjeći. Zaplijenili su 9 pušaka, 2 lake strojnice i 3000 naboja.

Izvješće postaje Turbe Br. 933 od 1. veljače.

Dne 4. veljače oko 7 sati skupina jačine oko 1500 partizana došla je u selo Karaulu, Šešiće⁶ i Krčevine, sjeverozapadno 7 km. od Turbe.⁷ Naše i savezničke njemačke trupe u 8 sati stupile su u borbu, koja je trajala do 14 sati. Rezultat borbe je još nepoznat.

Izvješće postaje Turbe Br. 63/taj. od 5. veljače.

4) O akciji, radu i kretanju sumnjivih osoba, tuđinskih i neprijateljskih agenata, provokatora i antidržavnih elemenata:

Nije bilo.

5) O stranoj propagandi u narodu:

Partizani u selima na području gdje oni borave vrše među pučanstvom jaku promičbu. Neprijateljski raspoloženi elementi, koji slušaju krugovalne postaje Moskvu, London i Glas slobodne Jugoslavije na vješt način pronose među pučanstvom lažne i neistinite viesti.

6) O prilikama prehrane i prometu:

Stanje prehrane ni u čemu se nije poboljšalo od posljednjeg podnietog izvješća, te svakim danom nastupa sve to veća oskudica u živežnim namirnicama, a cijene istima neprekidno skaču.

Željeznički promet na dielu pruge Lašva—Jajce ugrožen je od partizanske akcije.

III. STANJE U VOJSCI:

[...]

Uslied slabe prehrane kod oružništva zapaža se malaksavost i popuštanje volje za službu.

IV. VANJSKA SITUACIJA:

Nema se podataka.

V. OBĆI ZAKLJUČAK

Stanje javne sigurnosti na celom području veoma je ugroženo uslied četničke i partizanske akcije, a naročito na području Travničkog i Fojničkog kotara.

⁵ Napad na Turbe vršile su jedinice Desete hercegovačke brigade Treće NOU divizije.

⁶ Selići

⁷ Odnosi se na jedinice Prve brigade Prve proleterske divizije, koje su pristizale na ovaj sektor.

VI. ORUŽNIČKE POSTAJE KOJE SU ZAUZELI POBUNJENICI:

Postaja Koričane, Koričane—Karaula i Rastovo.

VII. ORUŽNIČKE POSTAJE KOJE SU SE ISELILE POD PRITISKOM
POBUNJENIKA U DRUGA MJESTA I KAMO:

Oružnička postaja Mehurići, u Gučju Goru, Rastovo—Stojkovići u Travnik i izpostava Pećine u Travnik. Oružnička postaja Okruglica pokukla se u Budoželj, a izpostava Višnjica u Brezu.

VIII. KOJE SU VRAĆENE U NAŠE RUKE I OBNOVLJENE:

Nema.

Zapovjednik, bojničnik:
Josip Bervaldi

(M. P.)

8./II. J. S.

BROJ 478

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PETE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE U
SARAJEVU OD 27. SIJEČNJA 1943. O BORBAMA I AKCIJAMA JEDINICA
NOV NA TERENU CENTRALNE I ISTOČNE BOSNE¹**

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ZAPOVJEDNIŠTVO
5. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
Taj. J. S. Broj 122
Sarajevo, 27. siječnja 1943.

Predmet: Izvještaj o partizanima.

MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA, GLAVNOM RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST, ODSJEK X
Z a g r e b

Savezno okružnici M.U.P. Ravnateljstvo za javni red i sigurnost odsjek X V.T. Br. 11/42. od 14. XII. 1942. predlažem sljedeći izvještaj o partizanima:

Na jugo-istočnom prostoru pukovnije: Partizanske skupine 800—900 partizana,² na području općine Sokolovići (18—20 km. sjeverno od Rogatice) sa jačom grupom u selu Bogovići—Romanija (13 km. sjevero-istočno

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva NDH, reg. br. 27/1—1, k. 149.

² Odnosi se na Sestu istočnobosansku NOU brigadu.

od Pala) ova grupa imala je namjere napasti naše snage na željezničkoj pruzi Stambolčići—Prača, razoriti prugu i prekinuti željeznički promet Sarajevo—Višegrad, potisnute su tokom prve polovice mjeseca siječnja 1943. našim snagama i četničkim odredima na sjever u smjeru Knežine, Han Pijeska na područje Šekovići (15 km. sjevero-zapadno od Vlasenice). Pri povlačenju sa prostora Sokolović opljačkali su seljacima najbolje konje 9. 1. 1943. u 0.3 sata jedna njihova kolona od 400—500 partizana napala je oružničku postaju i ustašku posadu Žljebovi (11 km. jugo-istočno od Han Pijeska). Usljed pritiska oružnici i ustaše povlače se u Sokolac.

Na sjevero-zapadu, područje Travnik, početkom druge polovice mj. siječnja 1943. partizani³ uporno napadaju naše i savezničke njemačke postave uzduž željezničke pruge. Busovača—Vitez—Turbe (pruga Lašva—Travnik, kako bi ova mjesta opljačkali, objekte i postrojenja zapalili, a promet prekinuli. 20. 1. 1943. ponavljaju napad na Vitez⁴ (12 km. jugo-istočno od Travnika), željezničku stanicu i inpregnaciju pragova. Zapalili su oružničku vojarnu i hrvatski dom, razorili dio pruge, pa se zatim uz znatne gubitke povlače u smjeru Rastova.

17. siječnja 1943. jače partizanske grupe nadirući iz smjera Novi Šeher (10 km. sjeverno od Žepča), a to su grupe koje su početkom siječnja 1943. izbačene iz Teslića i potisnute na jugo-zapad; napadaju Žepče i zauzimaju ga. Prekidaju željeznički promet na pruzi Zenica—Zavidovići. 21. 1. 1943. partizani su po našim i njemačkim oružanim snagama iz Žepča izbačeni, kojega dana u 21.00 sat je promet uspostavljen. 21. siječnja 1943. u 05.00 grupa od 200 partizana upala je u Gornji Vakuf. Nakon izvršene pljačke povukli se jugo-istočno prema selu Pridvorci.

27. 12. 1942. u 14.00 sati Kupres—Bugojno km. 16 partizani su napali poštu. Ubili oružničkog vodnika Marka Vukovića, poštara Zajiju Kostorovića i jednog putnika, a zarobili obskrbnog častnika Vranešića i jednog putnika, opljačkali poštu i posteljenu postaje Kupres.

6. 1. 1943. četnička grupa Radivoja Kosorića vršeći na prostoru Han Stijenica—Burati (11 km. sjevero zapadno od Rogatice) potjeru za partizanima naišla je na grupu od 20 partizana koje su četnici razbili, 2 partizanska kurira židova ubili, a jednog židova Majer Levia uhitili i predali oružničkoj postaji Han Stijenice, koji je predan III. domobranskom zboru.

9. 1. 1943. u 03.30 grupa od cca 80 partizana napala je oružničku postaju Vitez.⁵ Opljačkali skladište hrane državne šumarije i dvije gostione, pa se povukli prema Rastovu (20 km. južno od Travnika).

9. 1. 1943. u 03.00 sata grupa od cca 500 partizana napala je oružničku postaju i ustašku posadu u Žljebovima (11 km. jugo-zapadno od Han Pijeska). Oružnici i ustaše pod pritiskom partizana povlače se Han Kramu (4.5 km. sjevero-istočno od Žljebova). Iz Sokolca upućena su u pomoć 2 sata ustaša. Prema izvaji izbjeglica partizani su zapalili oruž-

³ Tada su se na ovom terenu nalazile jedinice Treće NOU divizije.

⁴⁵ Napad na Vitez je izvršila Prva dalmatinska NOU brigada. Vidl dok. br. 476 i Zbornik VII, T. IV, knj. 9, d. 188.

ničku vojarnu i nekoliko kuća. Do sada poznati gubici, dva mještanina poginula.

10/11. 1. 1943. grupa od cca 400 partizana iz Visočnika kota 1252 (4 km. jugo-zapadno od Han Pijeska) prešla je željezničku prugu, Han Pijesak—Olovo, kod Berkovine i kreću pravcem Nevačka (12 km. sjevero-zapadno od Han Pijeska) i Žeravice (17 km. sjevero-zapadno od Han Pijeska) za Šekoviće.

12. 1. 1943. u Zenici i u selu Tetovu (3 km. sjeverno od Zenice) otkrivene su komunističke ćelije. Uhićeno je 23 osoba, koje su predane njemačkom vojnom zapovjedništvu Zenica.

12. 1. 1943. uhićen je u Bugojnu seljak Zrno Jure, iz Kupresa jer je u jednoj kafani širio komunističku promičbu.

13. 1. 1943. u 08.15 sati do 01.30 u Jezeru (8. km. sjevero-zapadno od Jajca) vođena je borba između skupine oko 700—800 partizana naoružanim puškama i nekoliko strojopuškama, te domobrana i njemačkih vojnika oko 330 momaka; koji su se prema Jezeru nalazili u nasilnom izviđanju. Gubitci partizana nepoznati. Gubitci naš 1 domobran nestao, 1 njemački vojnik poginuo, 4 ranjena. Partizani su došli sa planine Otomalj kota 1052 (1.5 km. južno od Jezera), u istom su smjeru otišli.

13. 1. 1943. partizanske grupe koje su se smjestile na području občine Sokolovići (18 km. sjevero zapadno od Rogatice) pod pritiskom četnika napustili su to područje i krenuli na sjever u smjeru Šekovića na područje kotara Vlasenica. U občini Sokolovići pokupili su sve bolje konje.

14. 1. 1943. u Šekovićima (15 km. sjevero-zapadno od Vlasenice) primjećena su pripremanja partizana za jaču akciju prema Vlasenici. Odred četnika Matića iz okoline Vlasenice traži streljivo i suradnju protiv partizana. Napomena: (III. domobranski zbor izvješćen je).

15. 1. 1943. od 09.00 do 12.00 sati kod sela Rajića (5 km. jugo-zapadno od Nove Kasabe) odjel od 25 oružnika i 20 legionara sukobio se je sa grupom od oko 60 partizana. Gubitci odmetnika, 10 poginulo, plien 4 govoda, 4 konja i 7 ovaca. Nismo imali gubitaka.

16. 1. 1943. u 10.00 sati primjećeno je u prolazu kroz selo Vidosavići (3.5 km. jugo-istočno od Kreševa) jedna obhodnja od 11 partizana, među njima 1 žena, 7 naoružanih, 4 nenaoružana. Došli su iz smjera Gunjani i krenuli u smjeru planine Bitovnja (11 km. jugo-zapadno od Kreševa).

16. 1. 1943. 21.30 do 22.30 sati grupa od 60 puškama naoružanih partizana napala je našu i njemačku posadu Turbe⁶ (7 km. sjevero-zapadno od Travnika). Poginuo jedan partizan. Nismo imali gubitaka. Partizani su došli iz sela Varošluka (3 km. jugo-zapadno od Turbe) i u istom se smeru povukli. 16. 1. 1943. u 23.30 sati do 17. 1. 1943. 03.00 sata jača grupa naoružanih partizana napala je željezničku stanicu Busovaču⁷ (pruga Lašva—Travnik). Naša i njemačka posada napad odbila. Gubitci partizana nepoznati. Gubitci naši jedan domobran poginuo, jedan njemački vojnik ranjen. Partizani se povukli u selo Buselje (2,5 km. zapadno od

⁶ Na ovom terenu u to vrijeme nalazili su se dijelovi Prve dalmatinske brigade Treće NOU divizije. O borbama oko Turbeta vidi Zbornik VII, T. IV, knj. 9, d. 221.

⁷ Napad su izvršile jedinice Prve dalmatinske brigade Treće NOU divizije. O borbama oko Busovače vidi Zbornik VII T. IV, knj. 9, d. 44 i 204.

Busovače). Veća partizanska skupina nalazi se u selu Buselje i nastanila se po seoskim kućama; gdje im je i strožer.⁸

16. 1. 1943. u 22.00 sata do 17. 1. 1943. 01.00 sat oko 400 partizana podjeljeni u grupe od po 100 napali su puščanom i strojopuščanom vatrom Vitez⁹ (12 km. jugo-istočno od Travnika). Napad je bio upravljen na oružničku postaju, državnu šumariju, željezničku stanicu, željeznički most i občinu. Oružanička postaja i šumarija oštećena i opljačkana. Naše i njemačke snage potisnule su partizane. Jedan domobran poginuo. U 06.00 partizani se povukli prema Rastovu (20 km. južno od Travnika) iz kojeg su smjera i došli.

17. 1. 1943. u 21.10 sati jače partizanske grupe nadirajući iz smjera Novi Šeher (10 km. sjeverno od Žepča) stigle su 2 km. pred Žepče. Istog dana u 23.00 sata naknadno se saznaje preko željezničke stanice Zenica, da su partizani Žepče zauzeli, zapalili željezničku stanicu, zgradu kotarske oblasti, poštu, dva željeznička skladišta, 8 vagona, oružničku vojarnu, kotarski sud, poresku upravu, pučku školu, hrvatsku čitaonicu, domobransko skladište hrane i kuću logornika. Željezničku prugu razorili 800 m. Streljali blagajnika obćine, podvornika suda i 2 željeznička službenika. Zarobili i odveli sobom kotarskog liečnika i jednog oružnika, a brzoglasnu vezu sa Žepčem prekinuli.¹⁰

18. 1. 1943. u 02.00 grupa od 30 naoružanih partizana upala je u selo Ljubunci (5 km. sjevero-istočno od Prozora), iz puške teško ranili seljaka Brajko Stipu, a ostale zlostavljali. Među partizanima seljaci su prepoznali bivše oružnike Bojčić Sabita i Škoro Husu koji su služili na postaji Prozor.

20. 1. 1943. u 22.00 sata grupa od oko 200 naoružanih partizana napala je Vitez (12 km. jugo-istočno od Travnika), željezničku stanicu i inpregnaciju pragova u istom mjestu. U Vitez je upućen oklopni vlak. Zapalili oružničku vojarnu i hrvatski dom, razorili prugu, promet obustavljen. Partizani su došli iz Rastova (20 km. južno od Travnika). Isti dan u 24.00 sata povukli se u smjeru Rastovo. Gubitci partizana 6 mrtvih 20 ranjenih. Gubitci naši, 1 njemački dočastnik poginuo. Pruga se popravlja.

21. 1. 1943. u 05.00 sati grupa od 200 partizana upala je u Gornji Vakuf.¹¹ U pošti uništila brzoglasu, u obćinskom poglavarstvu pismo-hiranu, iz čitaonice odnjeli 2 krugovalna aparata, iz kotarske ispostave jedan pisaći stroj. U posebničkom stanu jednog oružnika razoružali i odnjeli mu oružje i odoru. Po izvršenoj pljački partizani se povukli jugo-istočno prema selu Pridvorci.

Zapovjednik pukovnik

Stjepan Toma v. r.

⁸ Odnosi se na dijelove Prve dalmatinske NOU brigade.

⁹ Napad su izvršile jedinice Prve dalmatinske NOU brigade. Vidi Zbornik VII, T. IV, knj. 9, dok. 188.

¹⁰ Akciju su izvele jedinice Prve dalmatinske NOU brigade. Vidi Zbornik VII, T. IV, knj. 9, d. 4.

¹¹ Gornji Vakuf je oslobodila Prva dalmatinska NOU brigada. Opširnije o tome vidi dok. br. 348 i Zbornik VII, T. IV, knj. 9, d. 163 i 189.

**IZVJEŠTAJ VELIKE ŽUPE PLIVA I RAMA OD 6. VELJAČE 1943.
O ZAUZEĆU GORNJEG VAKUFA OD STRANE JEDINICA NAROD-
NOOSLOBODILAČKE VOJSKE¹**

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA PLIVA I RAMA U
JAJCU

Broj: Taj. 25/43

Predmet: Napad i zauzeće Gornjeg Vakufa,
po partizanima — izvješće dostavlja.

Jajce, 6. II. 1943.

OPUNOMOĆENIKU VLADE N.D.H.

Ban ja Luka

Dne 30 siječnja 1943. u 23.30 sati, izvršen je napad sa svih strana od strane partizana na Gornji Vakuf, občine iste, kotara Bugojno, Velike Župe Pliva i Rama, koji su ga nakon dva sata borbe zauzeli.²

Partizani su došli sa svih strana, ali glavna im je snaga došla od Rastova—Šebešić kotar Travnik istočno od Gornjeg Vakufa kojih je bilo oko 1.000 (jedna tisuća) bandita, a naoružani su sa puškama, samokresima, bombama, teškim i lakim strojnicama te sa dva bacača, a prilikom napada bacili su mnogo signalnih raketla i to bijelih, zelenih i crvenih.³

U odbrani Gornjeg Vakufa učestvovala su naše snage i to: dva sata 17. bojne u jakosti od 72. momka, pripremna bojna u jakosti od 80. momaka te 7. oružnika i tri financa.

Pošto su partizani bili mnogo nadmoćniji, a i sa oružjem teškim mnogo naoružaniji, to su se naše snage morale povući prema Bugojnu a Vakuf napustili. U povlačenju prema Bugojnu, na državnom putu 5. km. udaljeno od Gornjeg Vakufa, opet su sačekali partizani sa vatrenim oružjem te otvorili vatru, gdje se obrana morala povući šumom i lijevom stranom Vrabca, i teškom mukom probila te 31. siječnja 1943. u 6. sati ujutro na državnom putu 10. km. udaljeno od Gornjeg Vakufa susrela se sa našim snagama koje su pošle iz Bugojna u pomoć u jačini od 300. (tristotine) momaka ustaša, koji su bili naoružani sa dva bacača, jedan brdski top te oko 30. lakih strojnica, sa kojima se je zajednički vratila prema Gornjem Vakufu, te stupila u borbu ponovno sa partizanima. Borba trajala je od 10.—16. sati ali videći da su partizani i sada nadmoćniji, pored toga što se je još i noć primicala, opet se obrana morala povući i borbu napustiti tako da su partizani ostali u Gornjem Vakufu i okolici, a naše snage sa oružnicima povukle su se u Bugojno gdje su stigle 31. siječnja 1943. oko 20 sati.⁴

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva NDH, reg. br. 7/1—50, k. 19.

² Opširnije o oslobođenju Gornjeg Vakufa vidi dok. br. 348 i Zbornik VII, T. IV, knj. 9, d. 13, 307 i 331.

³ Na ovom sektoru nalazila se Prva dalmatinska brigada Treće NOU divizije. Vidi dok. br. 349.

⁴ Borbe protiv ustaša vodila je Prva dalmatinska NOU brigada. Vidi Zbornik VII, T. IV, knj. 10, d. 13, 14 i 32.

U ovoj borbi od strane naše poginulo je četiri milicionera (pripremna bojna) i jedan ustaša, a ranjenih je 5 ustaša i tri milicionera (pripremna bojna).

Od strane bandita nepoznati su gubici jedino što je jedan zarobljen koji je bio u obadvije noge ranjen te je bio predat u 5. stajaći zdrug u Bugojnu.

Oružnici postaje Gornji Vakuf nalaze se svi na izvjesno vrijeme na oružničkoj postaji Bugojno.

Predlaže se na izvolno znanje.

Za Dom spremni!
(M. P.)

Po Ovlaštenju Podžupana
Kotarski Predstojnik
Rupčić v. r.

O tom obavješteni:

- 1) M.U.P. Glavno. rav. za javni red i sgr. Zgb.
- 2) Glavar Grad. uprave za operativno podr. istočne i zapadne Bosne — Sarajevo
- 3) Ustaški Stožer — Jajce

BROJ 480

**ZAPOVIJEST ZAPOVJEDNIŠTVA OTSJEKA POSUŠJE—IMOTSKI—
—LJUBUŠKI OD 7. VELJAČE 1943. ZA NAPAD NA JEDINICE NOV
NA LINIJI KONGORA—STUDENCI¹**

ZAPOVJEDNIČTVO ODSJEKA
POSUŠJE—IMOTSKI—LJUBUŠKI

Op. Broj: 29/taj.
dana, 7. II. 1943

Z A P O V I E D BR. 29.

Zapovjednika odsjeka Posušje—Imotski

Za izvršenje akcije čišćenja područja na desnoj obali rijeke Vrlike između Prološca—sela Klenovca—sela Poljice—sela Drinova,² od partizana koji su se na tom području prikupili i ugrožavaju Imotski sa zapada i jugozapada.³

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva NDH, reg. br. 45/9—5, k. 102.

² Drinoveci

³ Na ovom terenu nalazila se Druga proleterska divizija ojačana sa Četvrtom dalmatinskom NOU brigadom.

1. Stanje kod protivnika:

Protivnik se prikuplja sa sjeverne strane odsjeka od Kongore pa do Studenaca a sa zapada od Studenaca pa sve desnom obalom rijeke Vrlike do položaja talijanske milicije zapadno Babnjače i sela Putaševica. Sa očiglednom namjerom napasti na naš odsjek i osvojiti Imotski, pa možda i Posušje.

2. Naša namjera:

Preduhitriti protivnika bar sa zapadne i jugozapadne strane u toku 8. o. mj.

3. Sastav postrojbi:

a) Grupa Božinović—Mamić: 26. ustaška bojna pojačana jednim satom 7. ustaške bojne i teškim bacačem Ust. obrambenog sdruga.

Zadatak: Još u toku noći 7/8. II preduzeti pokret preko Prološca i Postranja obići iznad sela Lokvičića, očistiti selo Klenovac zatim preko sela Blaića⁴ izbiti na Šeminovac k. 639 i spriječiti protivniku izvlačenje iz Podbablja i sela Poljica na zapad. Za svoju zaštitu iz sastava posade Proložac uputiti jedan jači vod (do 60. ljudi) na Ljubu⁵ koji se na ovoj koti ima zadržati i štiti grupi zaleđe dok grupa ne stigne na sam Šeminovac, kada se ovaj vod ima povući u Proložac. Sama grupa po završenom čišćenju navedenog područja pod zaštitom s leđa i uz pomoć dijelova na koti 500. pola km. sjeverno sela Lujani ima se sa ostalim četama koje u akciji sudjeluju povući u Imotski. Veze održavati sa posadom Proložac, vodom na Ljubi i dijelovima koji operiraju od Imotskog preko Kamenmosta i sa pravca sela Drinovaca.

b) Grupa Berulac — bojnici Pejčković: 7. ustaška bojna bez jednog sata, dijelovi Pripremljene bojne na Kamenmostu, Smijevačkom Mostu i sa Otoka.

Zadatak: 8. II. u svanuće preduzima akciju sa crte rijeka Matica (Vrlika) sa zadatkom da što prije ovlada crtom sela Nebriževac—kota 368.—kota 300.—kota 292. (uži mostobran) i zatim produžava pokret do crte selo Šumet, selo Jonići, selo Šušnjari k. 500.—k. 528. na kojoj ima uhvatiti vezu sa dijelovima koji nadiru sa pravca sela Drinovci. Vezu održavati sa grupom Božinović—Mamić, signalizacijom a lijevo sa grupom Drinovci do dodira signalizacijom.

c) Grupa Drinovci — por. Markovac: 1 sat. Ust. obrambenog sdruga i polusat 13. pripremljene bojne sa zastavnikom Progometom.

Zadatak: Prikuplja se 8. II. do šest sati kod sela Sebišne kada preduzima nadiranje satnijom U.O.S. pravcem k. 479.—k. 304.—k. 365. Vranjača—selo Ljubina—Majdan k. 546.—selo Trutini—selo Čapini—kota 555.—k. 528., a za polusat 13. pripremljene bojne preko sela Bilići, kote 360 duž sela Runović zahvatajući Mračaj (k. 534.) i selo Šabić do u visinu crte selo Čapini—selo Mišinići.⁶ Ova grupa održavati će vezu sa našom

⁴ Bajić

⁵ Odnosi se vjerojatno na Ljut kod Vukovića.

⁶ Miševići

Ita-milicijom,⁷ koja po odlasku grupe ima da primi i dosadani položaj 13. pripreme bojne iznad sela Sebišna, a unaprijed sa grupom bojnika [...] tovića i kasnije grupom Božinović-Mamić.

d) Ostale postave Odsjeka pa i u samim posadama Posušju i Imoškom imaju ostati na svojim postavama u strogoj pripravnosti.

4. Prikupljanje četa: Grupa Božinović-Mamić prikupit će se na Proložcu 8. II. do tri sata a u daljem pokretu nastati da kod sela Klenovac [...]de do 12. sati. Grupa Pejković prikupiti će se na polaznim postavama [...]t sati, kada će preduzeti akciju s time što će svojim bacačem u toku [...] odpomagati i grupu poručnika Markovca. Grupa Markovac ima se prikupiti 8. II. do šest sati kod sela Sebišna odakle pokret, crta akcije odpočet [...] i trideset.

5. Dojavna služba: Za vrijeme akcije pojedine grupe obdržavat će vezu međusobno hrvatskim barjacima i po jednim bjelim platnom jedno pokraj drugog, zatim signalnim raketlama: jedna bjela mjesto gdje se grupa nalazi; jedna crvena opasnost sa pravca u kome je opaljena; dvije crvene u teškom smo položaju; bjela pa crvena krećemo naprijed; bjela pa crvena pa bjela zbog otpora neprijatelja nemožemo dalje; 4 rakete iste boje opaljena jedna za drugom moramo se povući pravcem kojim smo došli (ovo prema raketama sa kojima se bude više raspolagalo). Međusobno održavati vezu po svojim ugovorenim znacima tekličima i dovikivanjem, a pri dolasku u bliži dodir grupa i za vezu sa ovim.

6. Plan akcije: Neprijateljske dijelove koji se nalaze na ranije označenoj prostoriji po mogućstvu opkoliti, uništiti, razoružati i zarobiti.

Zamišljeni tok izvođenja: Grupa Pejkovića stupa prva u akciju ovlađivanjem užeg mostobrana, privlači svu pažnju protivnika na sebe i dovodi do njegovog prikupljanja sa svih strana u pravcu Kamenmosta pa i protivničkih dijelova sa pravca s Livna i Podsoja. Poslije izvjesnog vremena (oko 7.30 sati) stupa u akciju grupa poručnika Markovca koja stvara zabunu kod protivnika i dovodi do njegovog grupiranja na prostoru Podbablje—Poljice—Krivi Dol. Dok je protivnik zabavljen sa ovim dvjema grupama i kada se je vjerovatno prikupio na ovome prostoru pojavljuje se grupa Božinović-Mamić sa leđa sprečavajući uzmicanje protivnika iz zatvorenog trokuta u prvom redu bacačem putem od sela Vukovići u pravcu Zagvozda. Znači, namjerna je akcija opkoljavanja zbog čega grupa Pejković sa užeg mostobrana preduzima pokret kada grupa por. Markovca pređe crtu Mračaj (k. 534) 6 Majdan (k. 546). Grupa Božinović-Mamić obratiti će pažnju na protivnička teška oruđa (eventualno top) kojim se o svim podacima nalazi na prostoru između sela Klenovac i sela Krivi Dol, a isto tako će obratiti pažnju na zaleđe da ne bi leđa udarena s leđa od partizanskih grupa sa pravca Studenci i Lovreč.

U toku izvođenja akcije sa zarobljenicima postupati po zakonu, razoružavanjem i provođenjem posadnom Zapovjedništvu Imotski radi daljeg sprovođa u Mostar. Kretanje vršiti rastresito pretresajući najpotrebnijim brojem kuće i šumarke da ne bi protivnik oružje negdje prikrrio i sebe

⁷ Vjerovatno se odnosi na naoružane seljake - milicionere koje su bili organizirani od strane talijanske vlasti.

za mirnog stanovnika izdao bolje je kao zarobljenog privesti 10. nedužnih (koji će po ustanovljenju biti pušteni) nego propustiti zarobljavanje jednog partizana.

Po završenom čišćenju područja i spajanju grupa ostaviti odgovarajuće posade na crti Šeminovac—selo Ujevići—k. 500. k. 528—Baba (k. 546.)—k. 408.—selo Miševići dok se ne povuku djelovi do Kamenmosta kada ima uslijediti pod prihvatom prvog povlačenja postava sa Šeminovca (k. 639), pa postepeno ostaviti u polukrugu do crte užeg mostobrana na kome se ima zadržati vod posade Kamenmosta.

7. Podnošenje izvještaja: U toku same akcije kada god je moguće podnositi će mi zapovjednici grupa svoja izvješća. Obavezno po završnoj akciji dostaviti će mi svaki zapovjednik grupe iscrpno izvješće o toku i događajima same akcije.

8. Obskrba streljivom: Pred samu akciju popuniti streljivom do pune šarže puške, strojnice i bacače. Voditi brigu da se streljivo racionalno troši. Po mogućstvu prazne čahure pokupiti i po povratku predati ih u skladište.

9. Obskrba hranom: di izdati suhu hranu za ručak, a večeru pripremiti po povratku u nastambama.

10. Zdravstvo: Grupe će sobom povesti potreban broj zdravstvenika i zavojnog materijala. Eventualno ranjene ili poginule ponijeti sobom posredstvom mještana ili zarobljenika, odnosno upućivati pomoćništvu kod Kamenmosta ili u bolnicu Imotski. Zapovjednik posade u Imotskom predvidjeti će jedno pomoćište sa liječnikom kod Kamenmosta, gdje će držati i jedan teretni samovoz za prevoženje bolesnih, ranjenih i mrtvih.

11. Plijen i zarobljenici: Po završenoj akciji cijelokupni plijen prikupiti u posadnom Zapovjedništvu Imotski, gdje sačiniti točan popis svega. Zarobljenike predati bez zlostavljanja posadnom zapovjedništvu Imotski. Za vrijeme akcije spriječiti pljačku i nasilje.

12. Zapovjedno mjesto: Ja ću se nalaziti kod grupe Pejković, kuda mi izvješća slati.

Poslato: 7. II. 1943 u 18. sati teklicima

Zap. Posade Imotski i Posušje, VII.,

XXVI. U Bojne, U.O.Z., 13. Pr. Bojne, 1. sata U.O.Z.

Zapovjednik pukovnik

Šimić pk v. r.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 11. VELJAČE 1943. O ZAUZEĆU IMOTSKOG I POSUŠJA OD JEDINICA NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE¹

ZAPOVJEDNIČTVO

6. PJEŠAČKE DIVIZIJE

Op. Br. 1504/taj.

U Mostaru, dne 11. II. 1943.

Dnevno izvješće broj 41.

GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA »OP« — Zagreb
OBČEM VOJNIČKOM POVJERENIČTVU NDH. — Sušak
ZAPOVJEDNIČTVU II. DOMOBRANSKOG SBORA (Glst.)
ZAPOVJEDNIČTVU III. D. S. PODRUČJA (Glst.)
ZAPOVJEDNIČTVU II. SEKTORA (POPUNIDBENO Sinj).

S A S T A V A K

Stanje prema prikupljenim podacima tokom 11. veljače 1943. god.

I.

A) KRATKA OCJENA SITUACIJE

Zauzimanjem Imotskog² partizani su postigli davno željeni i postavljeni cilj, da uđu u ovu ustašku kulu. Ovo će svakako iskoristiti u promičbene svrhe, a pored toga donijeti će im ovaj uspjeh i tvarne koristi.

**B) DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI
O NEPRIJATELJU**

O zapovjedi za evakuaciju Imotskog zapovjedništvo divizije »Murge« obavijestilo je zapovjedništvo VI. armijskog korpusa, od koga je oko 22 sata, preko zapovjedništva divizije »Murge« primljena zapovjed — brzojav, da ne odobrava povlačenje naše posade iz Imotskog. Oko 24 sata ova zapovjed odpremljena je po tekliću — častniku pukovniku Šimiću pravcem Ljubuški—Gorica—Imotski.

Do 11 sati prikupljeni su sa raznih strana sliedeći podatci.

Od zračne luke Mostar: s. Studeno Vrelo bombardirana. U oblasti Posušja i Imotskog vršeno razviđanje. U Imotskom niesu primjećene čete, što daje razloga vjerovanju, da hrvatska posada nije više tamo (partizani se pri nailasku zrakoplova skrivaju). Na cesti Posušje—Studeno Vrelo opažene su partizanske obhodnje.

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva NDH, reg. br. 14/1—16, k. 18.

² Imotski su 10. veljače 1943. god. zauzele jedinice Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 59, 69 i 356.

Od raznih osoba, oružničke postaje Ljubuški i oružničke postaje Široki Brijeg dobiveni su sljedeći neprovjereni podatci:

Dne 10. II. čete pukovnika Šimića zauzele su s. Vranić (10 km. jugo istočno od Posušja).

Dne 10. II. poslije podne protunapadom, vraćeno je Posušje u kome su naše čete oko 1 sat vodile ogorčene borbe. Nemajući ni od kuda pomoći, morale su pred nadmoćnim neprijateljem opet napustiti Posušje. Izgleda da su u borbama u Posušju poginula 2 ili 3 častnika.

Tokom 10. II. partizani su jakim snagama napali Imotski, tukući ga neprekidno jakom bacačkom i topničkom vatrom između 21 i 22 sata Imotski je pao u ruke partizana. Veći dio četa pukovnika Šimića prikuplja se u oblasti s. Gorica—s. Grude, radi organizacije obrane na crti: s. Vranić—s. Grude—s. Drinovci.

Talijani, osim zrakoplovnog djelovanja, ne pružaju nikakvu pomoć.

Zapovjednik divizije otišao je oko 12 sati na lice mjesta, pa će se ovo izvješće, po dobivanju prvih podataka, dopuniti.

C) VLASTITE MJERE:

Osim već iznietog traženo je zrakoplovno djelovanje savezničkog zrakoplovstva i to: razviđanje radi rasvjetljavanja situacije i bombardiranje partizanskih stjecišta i kolona u pokretu.

II.

POKRETI I PREMJEŠTAJI VLASTITIH ČETA I OSOBITI DOGAĐAJI:

Zarobljenici — partizani (27 muškaraca i 4 žene) otpremljeni su danas vlakom u Sarajevo, radi dalje otpreme Župskoj redarstvenoj oblasti u Sl. Brod. Od ovih zarobljenika nису dobiveni nikakvi podatci operativnog značaja.

III.

OSOBITI DOGAĐAJI I MJERE IZVAN BORBENE DJELATNOSTI:

Spoj odjeljak III dnevnog izvješća br. 38 — op. br. 1381/taj. od 8. II.:

Intervencijom našeg posadnog zapovjednika u Trebinju Talijani su odmah poduzeli izvide povodom oduzimanja torbe od strane četnika našem tekliću. Brzim poduzimanjem mjera teklička torba pronađena je ne-otvorena kod jednog četnika između Trebinja i s. Grab (oko 13 km. jugo istočno od Trebinja) i vraćena našem zapovjedništvu posade Trebinje. Povodom ovog zapovjedništvo D. Pk. M., po nalogu Talijana vrši dalje izvide i uhićenja.

Dne 9. II. oko 19,20 sati naišao je talijanski vojni vlak kod želj. postaje Glavska (na pruzi Uskopolje—Zelenika) na rastavljene tračnice. Stroj i 6 vagona iskočilo je, a 4 osobe povrijeđene su.

U 17,45 sati dobiveni su od zapovjednika divizije iz Ljubuškog, po tekliću — častniku sljedeći podaci:

Napad na Imotski vršilo je oko 4000 partizana sa dosta teškog naoružanja, 2 topa, 2 bacača i mnogo lakih i teških strojica. Zapovjed za povlačenje iz Imotskog nije se mogla sistematski ostvariti usljed nadmoćnosti partizana u svakom pogledu.

Do sada poznati gubici u borbama tokom 10. II. jesu:

- Poručnik Markovac — zapovjednik satnije U.O.Z. poginuo;
- Zastavnik Medić — zapovjednik satnije U.O.Z. poginuo;
- 2 vodnika U.O.Z. poginula;
- Poručnik Sarić — zapovjednik 2. satnije U.O.Z. teško ranjen.
- 14 ustaša ranjenih.

— Veći broj nestalih — vjerojatno će se prikupiti pošto su dobrim dijelom iz okolice.

Dielovi bivših posada Posušje—Imotski povukli su se pod borbom na crtu postava: Mandina Gomila (16 km. j. ist. Posušja)—k. 478—Greda jug. zap. od s. Čurluke—s. G. Grude—s. Vručice—s. Blaževići—s. Draga—s. Drinovci, čiji zapadni dio drže partizani. Mjestimično, kao na primjer u s. Grude naš streljački lanac udaljen je od partizanskog svega 200 metara. Veza sa Talijanima u s. Kočerina još nije uzpostavljena, jer izgleda da su se partizani već uvukli između talijanske posade i našeg desnog krila (izgleda da su na postavima oko s. Mamići—3 km. jugozapadno od s. Kočerina). Talijanska posada u s. Kočerina do sada nije imala borbe; zrakoplovstvo vrši jaka bombardiranja ispred talijanskih postava kod s. Kočerina.

Moral kod velikog diela četa opao; pojedinci iz okoline otišli kući. Priličan broj sam osobno vratio na postave.

Nestručnost obskrbnika i nedostatak posuđa i komore jako se osjeća. Zapovjedio sam izdatak konzervi. U pozadini zavedena policijska služba za hvatanje bjegunaca.

Talijanski častnik za vezu divizije »Messina« na licu mjesta upoznat sa situacijom i preko njega molio sam zapovjedništvo divizije »Messina« za pomoć u četama (3 satnije ka s. Drinovci i 1 satnija prema s. G. Grude).

Do sada Talijani pružaju samo zrakoplovnu pomoć.

Obzirom na ovako stanje zatraženo je od zapovjedništva divizije »Murge« da 12. II. poduzme bombardiranje partizana ispred naših postava, a poglavito ispred lijevog krila.

P.N.Z. GLAVAR STOŽERA,
Glavnostožerni satnik
Šimoković v. r.

(M. P.)

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 11. VELJAČE 1943. O OSLOBODENJU POSUŠJA I IMOTSKOG OD STRANE JEDINICA NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE¹

ZAPOVJEDNIČTVO
6. PJEŠAČKE DIVIZIJE
K. Op. Broj 1496/taj.
U Mostaru, dne 11. II. 1943.

Predmet: stanje bivših
posada Posušje—Imotski.

ZAPOVJEDNIČTVU 154. DIVIZIJE »MURGE«

Prema podacima dobivenim od zapovjednika divizije, pukovnika g. Šarnbeka i pukovnika Šimića u 17,45 sati podastirem slijedeće podatke:

Napad na Imotski vršilo je oko 4000 partizana² sa dosta teškog naoružanja, 2 topa, 2 bacača i mnogo lakih i teških strojnica. Zapovjed za povlačenje iz Imotskog nije se mogla sistematski ostvariti uslijed nadmoćnosti partizana u svakom pogledu. Do sada — poznati gubici u borbama tokom 10. II. iznose:

- Poginulo: 2 častnika — zapovjednika satnija i 2 dočastnika;
- Ranjeno: 1 častnik — zapovjednik sata teže i 14 ustaša;
- Nestalo: za sada nepoznato, ali veći broj.

Dijelovi bivših posada Posušje—Imotski povukli su se pod borbom i organiziraju obranu na crti: Mandina Gomila (16 km. jug. ist. od Posušja)—k. 478—Greda jug. zapd. od s. Čorluke—s. G. Grude—s. Vrućice—s. Blaževići—s. Draga—s. Drinovci, čiji zapadni dio drže partizani. Mjestimično, kao na primjer u s. Grude, naš streljački lanac udaljen je od partizanskog svega 200 metara. Pored sveg dosadanjeg napora za uspostavu veze sa talijanskom posadom u s. Kočerin, to do sada nije uspjelo. Izgleda da su se partizani već uvukli između talijanske posade i našeg desnog krila (vjerovatno u oblasti s. Mamići — 3 km. jug. zap. od s. Kočerin). Naše desno krilo ima utisak, da je i talijanska posada s. Kočerin tokom današnjeg dana imala borbe sa partizanima.

Obskrba naših četa vrlo je teška uslijed nedostataka posuđa i komore a djelomično i živežnih namirnica, što nalaže trenutno izhranu konzervama.

U pozadini označenih postava organizirana je redarstvena služba.

Častnik za vezu talijanske divizije »Messina« upoznat je sa stanjem i preko njega je od navedenog zapovjedništva tražena pomoć bar jednom bojnom (3 satnije ka s. Drinovci i 1 satnija ka s. G. Grude).

Zapovjednik divizije do daljega ostaje u Ljubuškom.

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva NDH, reg. br. 56/10—2, k. 102.

² Napad na Imotski su izvršile jedinice Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 481, napomenu 2.

Obzirom na iznieto stanje molim da talijansko zrakoplovstvo tokom 12. II. izvrši najenergičnije bombardiranje partizana izpred označenih postava naših četa, a poglavito ispred lievog krila (na putu s. Gorica—s. Drinovci) i na k. 540—Jaloševac (3 km. sjev. zap. od s. Grude). Molim da se ovo bombardiranje tokom cijelog dana što češće ponavlja. Isto tako molim za nalog posadi s. Kočerina da i ona djeluje za uspostavljanje veze sa našim desnim krilom.

O rezultatu zrakoplovnog djelovanja molim najžurnije obavestiti.

P.N.Z. Glavar stožera, glst. satnik

Šimoković v. r.

BROJ 483

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA OTSJEKA LJUBUŠKI—POSUŠJE—
—IMOTSKI OD 11. VELJAČE 1943. O NEMOGUĆNOSTI IZVRŠENJA
PROTIVNAPADA NA POSUŠJE ZBOG SLABOG MORALA I DEZ-
ORGANIZACIJE JEDINICA¹**

ZAPOVJEDNIČTVO ODSJEKA

LJUBUŠKI

Op. br. 31. taj. 1943

Dne 11. veljače 1943.

Predmet: Evakuacija Imotskog.

Spoj: Broj 1476/taj.

ZAPOVJEDNIKU III. SEKTORA

(VI divizije)

Veza Vaš broj 1476/taj. od 10. II. 1943 god., primljen 11. II. 1943. u 8 sati u selu Grude.

U duhu Naloga Op. broj 1451/taj., od 10. II. 1943 god., Imotski i ranije položaj napušten i povlačenje na određene crte izvršeno. U toku noći 10/11 veljače 1943 do 4. sata zauzimanje rasporeda u duhu gornje zapovjedi u toku, te povratka za sada ne može biti.

U toku 10. o. mj., pokušaj povraćaj Posušja propao, jer desno krilo zbog jake strojopuščane vatre sa pravca Vranića nije moglo izvršiti zadatak. Protivnik oko Posušja vrlo jak,² raspolagao sa jednim malim topom, jednim teškim bacačem i preko dvadeset što teških što lakih strojnica. Jačina oko 800. U vremenu pokušaja povraćaja Posušja protivnik uspio na pravcu sela Kutleše—selo Đuzele probiti širu liniju osiguranja i oko

¹ Original (tipkan na pisačem stroju) u Arhivu VII, arhiva NDH, reg. br. 56/10—8, k. 102.

² U Posušju se nalazio jedan bataljon Druge dalmatinske brigade Druge proleterske divizije, a ostale jedinice bile su razmještene u okolici Posušja. Vidi dok. br. 59 i 69.

16.30 odpočeti napad na Imotski.³ Sa dva teška topa, dva bacača i jakom puščanom i strojopuščanom vatrom. Prvi napad odbijen te protivnik produžio tučenje Imotskog topovima i bacačima, u komu momentu (17.30 sati po mome dolasku sa položaja Stražbenice kota 758 u selo Goricu) primljen Nalog za evakuaciju Imotskoga i povlačenje na crtu Kočerina—Grude—Drinovci. Zbog palog morala i elana kod četa na položaju Krasica Gomila—Slime—Gradina—Stražbenica pristupio sam odmah izvršenju dobivenih zapovijedi za povlačenje i istu u originalu dostavio zapovjedniku posade Imotski ust. bojniku Pejkoviću na uvid i postupak, a osobno sam ostao i sproveo bliže osiguranje ceste Donji Vinjani—Grude i uputio jedan dio snaga za zauzimanje položaja oko sela Grude.

U toku borbi jučerašnjeg dana bilo je gubitaka i to sada se zna za poginula dva zapovjednika sata ustaškog odbranbenog zdruge (por. Markovca i zastavnika Medića) i dva vodnika svi iz Ustaškog odbranbenog zdruge, zatim teško ranjen zapovjednik 2. sata U.O.Z. poručnik Sarić i 14. ranjenih. Nestalih ima mnogo poglavito iz Pripremne bojne ali postoji vjerovatnoća da su se razbježali svojim kućama ili pak u toku noći iskoristili mrak za odlazak kućama. Bojnik Pejković (Vidio sam ga!) sa zapovjednikom 13. pripremne bojne ust. nadp. Marjanovićem, koji je izdao Nalog i organizirao evakuaciju Imotskog do sada mi se nije javio. Postoji mogućnost da se je povukao sa nadp. Marjanovićem preko Zmijavaca u pravcu Sebišne u svrhu izvlačenja tamošnjih njihovih dijelova Pripremne bojne ili je posrijedi samoubistvo. Zna se samo

Savezno Okružnici M.U.P.² Ravnateljstvu za javni red i sigurnost od sada o dijelovima 13. pripremne bojne nemam podataka, a nema mogućnosti bilo kojim sredstvom uhvatiti i održavati vezu, izuzev već odposlanim skorotečama.

Prema svemu napred izloženom ne mogu postupiti po Nalogu br. 1476/taj, a povraćaj prvobitnih postava (Posušje—Imotski) moći ću izvršiti po prikupljanju i reorganizaciji četa, popuniti prvenstveno starješinama i dopuni težim naoružanjem.

Zapovjednik pukovnik
Šimić pk v. r.

³ Imotski su oslobodile jedinice Četvrte crnogorske brigade Druge proleterske divizije. Vidi dok. br. 59, 481 i 482.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PETE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD 12. VELJAČE 1943. O SITUACIJI NA TERENU CENTRALNE I ISTOČNE BOSNE¹

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ZAPOVJEDNIČTVO
5 ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
Taj. J.S. Broj 195
Sarajevo, 12. veljače 1943.

Predmet: Izvješće o
partizanima.

MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA, GLAVNOM RAVNATELJ-
STVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST, ODSJEK X

Z a g r e b

Savezno Okružnici M.U.P.² Ravnateljstvu za javni red i sigurnost od-
sjek X V.T. Br. 11/42. od 14. XII. 1942. predlažem sljedeći izvještaj o
partizanima:

Polovicom mjeseca siječnja 1943. sa jugo-istočnog područja pukov-
nije potisnute partizanske grupe (Romanija—Sokolovići) povlače se sje-
veru i sjevero-zapadu na područje Šekovići (15 km. sjevero-zapadno od
Vlasenice), kako bi se združile sa partizanskim grupama u Šekovićima
i 6. fruškogorskom partizanskom brigadom. No jer ove partizanske sku-
pine napadaju 25. siječnja 1943. naša uporišta na prostoru Osamci—
—Capardi—Memići (14 km. sjevero-zapadno od Zvornika) izgleda da su
se sa prostora (Romanija—Sokolovići) potisnute grupe zadržale na pro-
storu Šekovići, jer se u istom razdoblju primjećuju jače partizanske
obhodnje u razviđanju oko Vlasenice.

Na sjevero-zapadu, područje Travnik, koncem mj. siječnja 1943. sku-
pine od 600—800 partizana napadaju Turbe. (7 km. sjevero-zapadno od
Travnika) i željezničku stanicu Goleš (5.5 km. jugo-zapadno od Turbe).
Borbe se vode dva dana, partizani su po našim i njemačkim oružanim
snagama odbijeni.

Na području Jajce: 28/29. I. 1943. grupa od 350 partizana, razorila
je željezničku prugu Komar—Oborci, na relaciji Turbe—Donji Vakuf.
Naše snage napale su ih i potisnule.

29/30. I. 1943. grupa od 400 partizana razorila je željezničku prugu
kod stanice Babino Selo (8 km. sjevero-zapadno od Donjeg Vakufa) na
relaciji Donji Vakuf—Jajce napali bunkere, a posadu razoružali i zaro-
bili, 29. I. 1943. grupa od 500—600 partizana napala je naše uporište
Bulići (3 km. jugo-istočno od Jajca), koje nakon ogorčene borbe zau-
zimaju.

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva NDH, reg. br. 39/1—1,
k. 149.

² Ministarstvo unutrašnjih poslova

Na zapadu, područje Gornji Vakuf, slabije partizanske grupe iz Šebešića (14 km. sjevero-istočno od Gornjeg Vakufa), pokušavaju 24. I. 1943. opljačkati sela oko Gornjeg Vakufa, po našim ustaškim snagama dočekani su, razbijeni i uz velike gubitke bačeni u smjeru Šebešića.

30. I. 1943. 600—700 partizana napali su Gornji Vakuf, koji nakon kraće borbe zauzimaju.³ Naši se povlače u Bugojno. Pokušaj da se partizani potisnu iz Gornjeg Vakufa nije uspio.

Početkom mj. veljače 1943. primjećeno je sakupljanje i prebacivanje jačih partizanskih skupina sa područja Teslić i Skender Vakufa u prostor Jajce—Turbe—Travnik. U daljnjem pokretu, 5. 2. 1943. partizani su u prostoru sjevero-istočno od linije Donji Vakuf—Bugojno—Gornji Vakuf, da bi zatim stigli u područje Skakavci (9 km. istočno od Donjeg Vakufa) i područje Jagodići (10 km. istočno od Bugojna). Ima ih oko 3.000; sa 2 gorska topa i 2 bacača mina, jedan teški top ostavili su negdje kod Jajca. Daljni smjer vjerojatno je prema Livnu i Glamoču. Bugojno je ugroženo.

Kao važnije iznosim slijedeće događaje:

17. 1. 1943. u 19.30 sati veća grupa partizana, koja je iz Blatnice nadirala za Žepče, u prolazu kroz Novi Šeher (10 km. sjeverno od Žepča), napala je oružničku postaju Novi Šeher i opljačkala je. Oružnici sa milicijom dali su otpor, ali pod pritiskom partizana povukli se u Zavidoviće. Poginuo je 1 milicioner, a 1 je ranjen. U Novom Šeheru partizani su uhitili tabornika Matu Ivandića i 18. 1. 1943. streljali ga. Istu noć partizani su produžili za Žepče.

19. 1. 1943. u 2100 sat grupa od 16 partizana sa 4 konja opljačkala je u selima Merđanići i Turkovići (6.5 km. sjevero-zapadno od Fojnice) živežne namirnice, krumpir, zob i ječam. Plien su natovarili na konje i otjerali u Rastovo (19 km. sjevero-zapadno od Fojnice) odakle su i došli.

23. 1. 1943. u 1800 sati grupa od 19 partizana primjećena je u selu Deževica (6.5 km. jugo-zapadno od Kreševa) i krenuli u nepoznatom pravcu. Došli su iz sela Rastova (20 km. južno od Travnika).

24. na 25. 1. 1943. jake partizanske grupe prebacile su se u 4 kolone i povozom kod Kalesije i Capardi (na cesti Tuzla—Zvornik) i krenule u smjeru Paprače i Šekovići (Šeković 15 km. sjevero-zapadno od Vlasenice). Naše uporište Capardi tuklo ih je topovskom vatrom.

24. 1. 1943. grupa od 300 partizana nadirući iz sela Šebešića (14 km. sjevero-istočno od Gornjeg Vakufa) u smjeru Gornjeg Vakufa, opljačkala je selo Ždrimce (3.5 km. jugo-istočno od G. Vakufa). Naše snage od 700 ustaša V. zdruga pod zapovjedništvom bojnika Bobana, istog dana u 1400 sati sukobile su se kod sela Ždrimca sa partizanima. U ogorčenoj borbi koja je trajala do 1700 sati, poginulo je 18 partizana, 1 zarobljen. Plien 1 strojica i 10 pušaka. Naši gubitci 1 ustaša poginuo. Uspjelo je vratiti dosta stoke i hrane, koja je vraćena seljacima, partizani su zadržali opljačkanih 20 konja, 30 goveda i 50 ovaca. 26. 1. 1943. na povratku u Šebešić preko planine Vranice partizani su po našim snagama dočekani na Suhodolu (7.5 km. sjevero-istočno od G. Vakufa). Gubici partizana

³ O borbama i pokretima oko Gornjeg Vakufa vidi dok. br. 348 i 349.

7 poginulo, 3 zarobljena. Plien 4 puške i streljivo, nismo imali gubitaka.⁴

26. 1. 1943. 45 naoružanih partizana upali su u selo Suhi Dol (4 km. sjevero-zapadno od Gučje Gore), uhitili jednog na dopustu se nalazećeg domobrana i odveli ga u Šišavu (9 km. sjeverno od Turbe), za njegovu se sudbinu ne zna. U selu Gluhoj Bukovici (10.5 km. sjeverno od Gučje Gore) primjećene su jače grupe partizana.

27. 1. 1943. primjećeno je grupiranje dielova 6. partizanske brigade oko Vlasenice. Naoružani sa bacačima, strojnicima i strojopuškama.

28/29. 1. 1943. oko 350 naoružanih partizana razorili su 50 m željezničke pruge između željezničku stanice Komar—Oborci km. 51 pruga Turbe—Donji Vakuf. Naš 2. konjanički sklop iz Donjeg Vakufa uz pomoć oklopnog vlaka napao je partizane i potisnuo ih u smjeru Šebešića. Partizani su stranci Crnogorci. Gubici partizana nepoznati, gubici naši, jedan domobran poginuo. Pruga popravljena 31. 1. 1943. 29/30. 1. 1943. oko 400 naoružanih partizana razorili su željezničku prugu kod stanice Babino Selo 8 km. sjevero-zapadno od Dnjeg Vakufa), napali na bunkere nakon ogorčene borbe zarobili 6 domobrana i jednog poručnika, od kojih su 2 domobrana pobjegli. Partizani su se povukli u smjeru sela Goleša 12 km. sjevero-istočno od Donjega Vakufa).

29. 1. 1943. u 0030 sati skupina od 600—800 partizana napali su Turbe (7 km. sjevero-zapadno od Travnika) sa svih strana puščanom i strojopuščanom vatrom i jednim bacačem mina. Gubici partizana, jedan uhićen i streljan. Gubici Njemaca jedan vojnik poginuo, jedan ranjen. U isto vrijeme jača grupa partizana napala je na željezničku stanicu Goleš (5.5 km. jugo-zapadno od Turbe), brzoglasna veza prekinuta. U 1330 sati borba je još vođena u Turbe i Golešu. Borba je završena 30. 1. 1943. u 1700 sati. Partizani su u Bačvicama (1 km. južno od Turbe) zarobili 15 domobrana, zaplijenili 9 pušaka, 2 lahke strojnice i 3000 naboja. 4 domobrana uspjela su pobjeći.

29. 1. 1943. u 0345 sati grupa od 500—600 partizana napala je naše uporište Bilići (8.5 km. istočno od Jajca). Posada uporišta, 1 častnik i 85 domobrana 1 konjaničkog sklopa zagrebačke pukovnije hrabro se je borila, ali pod pritiskom povukla se. Borba je trajala do 0445. Gubici partizana nepoznati. Gubici naši, 3 domobrana ranjena, 39 domobrana nestalo, ili zarobljeno. Partizani su došli iz Skender Vakufa, Pugarje, a otišli su u smjeru Kruščice i Bučića (8.5 km. istočno od Jajca).

29. 1. 1943. 1900 sati grupa od 10 naoružanih partizana prenoćila je u Starom Selu (8 km. sjevero-zapadno od Fojnice), 30. 1. 1943. u 0700 sati opljačkali su istomjesnom seljaku Marijanu Luckiću, koji im je dao konačište, 250 kg. ječma i dvoje junadi i krenuli sa plienom u Šebešiće (15 km. sjevero zapadno od Fojnice) odakle su i došli.

30. 1. 1943. u 2330 sati 600—700 partizana napali su Gornji Vakuf. Nakon kraće borbe 8 oružnika i 90 ustaša Pripreme bojne povukli se u Bugojno. 31. 1. 1943. naše snage iz Bugojna oko 300 ustaša vojničara i ovi iz Gornjeg Vakufa, krenuli su u akciju da partizane iz G. Vakufa potisnu nisu uspjeli. Borba je trajala od 10.00 do 16.00 sati. Gubici parti-

⁴ Borbe su vodili dijelovi Prve dalmatinske brigade Treće NOU divizije.

zana, 1 zarobljen. Naši gubici, 4 ustaša Pripreme bojne poginula, 1 ustaša vojničar poginuo, ranjenih 5 ustaša vojničara i 3 ustaša Pripreme bojne.

Zapovjednik pukovnik
Stjepan Toma

BROJ 485

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA
OD 13. VELJAČE 1943. O ZAUZEĆU IMOTSKOG OD STRANE JEDINICA
NOV I NJIHOVOJ KONCENTRACIJI OKO PROZORA¹**

ZAPOVJEDNIČTVO
III. DOMOBRANSKOG ZBORA
Op. Br. 776/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 13. II. 1943.

(oznaka na karti 1:100.000)

I. 1. — Uslied pada Imotskog u partizanske ruke, stanje se u ovoj oblasti osjetno pogoršalo.

2. — Pojediniosti:

a) Oblast Travnik—Jajce:

Noću 12/13. o. m. između željezničkih postaja Bila i Vitez (10 km. j. i. od Travnika) preselica vlakom XI. top. sklopa naišla je na razrušenu prugu, uslied čega se stroj i dva vagona izvrnula. 3 domobrana mrtva i 16 ranjeno. Pomoćni vlak sa osobljem upućen iz Travnika na mjesto događaja.

b) Oblast Bugojno—G. Vakuf—Prozor:

Oko Bugojna mirno. Oko Prozora u bližoj okolici sakupljeno navodno 2000 partizana.² Dolina rijeke Rame je puna partizana.

c) Oblast Imotski:

Dne 10/11. o. m. neprijatelj u jačini od 4000 partizana, nakon jednodnevnog otpora naše posade, zauzeo je Imotski.³ Dosada poznati gubici: 2 zapovjednika ustaških satova poginula, 1 zapovjednik sata teško ranjen, 2 ustaška dočastnika poginula, 14 ustaša ranjeno i veći broj nestao. Neprijateljski gubici nepoznati, ali je uhićeno 27 partizana, koji su opremljeni u Sarajevo.

Naši su se povukli prema Širokom Brijegu i Ljubuškom do crte: Kočerina—Mamići—Višnica—Pogana Vlaka—Cerov Dolac—Bliznice—Stani-

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva NDH, reg. br. 14/1—26, k. 18.

² Odnosi se na Treću NOU diviziju koja je u to vrijeme vršila pripreme za napad na Prozor.

³ Vidi dok. br. 59, 481, 482 i 483.

ne—Hržište—Rudež (20 km. j. i. od Imotskog), na kojoj crti se pripremaju za odpor. Desno krilo crte posjednuto Talijanima.

[...]

d) Oblast Goražde—Višegrad:

Četnici su imali namjeru napasti Goražde ali kad su vidjeli sakupljanje naših snaga na lijevoj obali Drine, povukli su se u juž. smjeru i prema Foči. Sada je na ovome odsjeku zavladao zatišje i mir.

3. — Razviđanje u ugroženim prostorima.

Vlastiti gubici: 3 domobrana mrtva, 16 domobrana ranjeno, 2 ustaška častnika mrtva, 1 teško ranjen, 3 ustaška dočastnika mrtva i 14 ustaša ranjeno.

Neprijateljski: 27 partizana zarobljeno, a ostali gubitci nepoznati.

II. 1. — Prema obavijesti 718. njemačke divizije, Tito poziva preko krugovala sve komuniste, da napadnu nastambe trupa i da razruše prometne i dojavne veze i domobranska skladišta.⁴ Poduzete potrebite mjere za osiguranje ovih objekata.

2. — Sve određene postrojbe 5. pješ. divizije nalaze se na svojim postavima na obrambenoj crti: Prača—Goražde—Međeđa.

III. Bez promjene.

Zapovjednik, general

Lukić v. r.

⁴ Odnosi se na zapovijest Vrhovnog komandanta NOV i POJ od 7. veljače 1943. god., partizanskim odredima i brigadama Jugoslavije da poduzmu pojačane napade protiv neprijateljskih garnizona, uporišta i vojnih objekata u vezi neprijateljske ofenzive na oslobođenoj teritoriji. Opširnije o tome vidi Zbornik VII, tom II, knj. I, Bilten Vrhovnog štaba NOV i POJ, br. 23—27.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 15. VELJAČE 1943. O SITUACIJI U HERCEGOVINI¹

ZAPOVJEDNIŠTVO
6. PJEŠAČKE DIVIZIJE

Op. Br. 1644/taj.

U Mostaru, dne 15. II. 43.

Predmet: dnevno izvješće

broj 45.

GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA »OP« — Zagreb
OBČEM VOJNIČKOM POVJERENIŠTVU NDH. — Sušak
ZAPOVJEDNIŠTVU III. DOMOBRANSKOG SBORA (Glst.)
ZAPOVJEDNIŠTVU III. D. S. PODRUČJA (Glst.)
ZAPOVJEDNIŠTVU II. SEKTORA (POPUNIDBENO Sinj).
S A S T A V A K.

Stanje prema prikupljenim podatcima tokom 15. veljače 1943. god.

I.

A) KRATKA OCJENA SITUACIJE:

Pojava partizana u oblasti s. Rakitno i u oblasti s. G. Drežnica (oko 13 km. zapadno od željezničke postaje Drežnica) ukazuje na već aviziranu mogućnost, da se partizani — Crnogorci namjeravaju prebaciti u Crnu Goru.² Ovaj pokret, u koliko do njega dođe svakako bi doveo do njihove razorne djelatnosti na željezničkoj pruzi Mostar—Bradina.

B) DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI O NEPRIJATELJU

Tokom 14. II. i 15. II. primjećen je pokret partizana sa planine Rujan (5 km. sjevero zapadno od s. Kočerina) ka s. Rakitno.³

Pojedine partizanske skupine upadaju u s. Vranić (10 km. jugo istočno od Posušja) radi pljačke.

Tokom noći 12./13. II jedna manja skupina partizana (10—12) iz s. Drinovci došla je kolima do mjesta Peć Mlinovi (8 km. južno od s. Sovići), gdje se kopa kamen. Opljačkali su i otjerali ekrazit te odveli 2 inženjera i zamjenika kotarskog predstojnika iz Imotskog, koji su se tu sklonili. Obhodnja upućena za oslobođenje zarobljenika ubila je 1 partizana, 2 ranila, ali zarobljenike nije oslobodila. Plien: 1 puška, 32 naboja i 2 bombe.

¹ Original (tipkan na pisačem stroju) u Arhivu VII, arhiva NDH, reg. br. 6/1—37, k. 19.

² Odnosi se na pokret Druge proleterske divizije, koja je poslije oslobođenja Imotskog—Posušja i okolnih mjesta, smijenjena od jedinica Devete dalmatinske NOU divizije — krenula u dolinu Neretve. O borbama i pokretima jedinica NOV oko Rakitna i Drežnice vidi dok. br. 432, 433, 434, 438 i Zbornik VII, T. IV, knj. 10, dok. br. 80, 89, 90, 99, 340 i 343.

³ Odnosi se na dijelove Devete dalmatinske NOU divizije. Opširnije o borbama partizana oko Kočerina vidi dok. br. 493 i Zbornik VII, T. IV, knj. 10, dok. br. 80 i 345.

Prema podacima osoba izbjeglih od partizana u s. Poljice nalaze se 3 čete dalmatinskih partizana od po 30—40 ljudi, a na istočnom ulazu u Imotski postavljen je jedan protuoklopni top.

Na cijeloj fronti jača djelatnost i mjestimične borbe razviđačkih dijelova.

Prema raspoloživim podacima došla je danas jedna skupina partizana u s. G. Drežnica (13 km. zapadno od željezničke postaje Drežnica). Jačina ove skupine za sada nije ustanovljena. Poduzete su mjere da se ovaj podatak provjeri. Glavni stožer, Hrvopo i divizija Murge odmah obaviješteni.

Prema naknadnim podacima zapovjedništva 14. p. p. do najavljenog pokreta četnika — Crnogoraca na čelu sa pukovnikom Bajom Stanišićem za 25., i 26. i 27. I. navodno nije došlo intervencijom njemačkog konzula u Dubrovniku.

Naknadno je ustanovljeno da su naši gubitci tokom akcija oko Posušja i Imotskog bili sliedeći:⁴

Palo: 20 osoba (među kojima ustaški poručnik Zvonko Markovac i zastavnik Božo Medić — zapovjednici satnija U.O.Z.).

Ranjeno: 36 osoba (među kojima 2 častnika i to: poručnici Mate Šerić i Dane Šimić).

Nestalo: 407 osoba. Za ove se pretpostavlja da su većim dielom pobjegli svojim kućama u okolini tim prije, što je samo iz pripreme bojne nestalo 277 osoba.

C) VLASTITE MJERE

Od divizije Murge prema nalogu Hrvopo-a traženo najpotrebnije tvorivo u oružju, streljivu, opremu radi popune postrojbi. Zamoljeno je zapovjedništvo divizije Murge da po mogućnosti rezervira 600 pušaka sa streljivom i priborom za eventualno obrazovanje milicije iz Širokog Brijega i šire okolice.

II.

POKRETI I PREMJEŠTAJI VLASTITIH ČETA I OSOBITI DOGAĐAJI:

Pokreta i premještaja nije bilo.

21. I. u Stolcu Talijani ušli u trag jednoj komunističkoj skupini koja je imala namjeru rasturivati letke, 3 osobe uhićene i bit će predate ratnom sudu. Zbog slušanja krugovala London više osoba u Stolcu uhićeno.

4. II. u Stolcu održan sastanak između kotarskog predstojnika Stolac i više pravoslavaca iz s. Poplat, prisutan bio zapovjednik četničkog bataljona Milan Rugar. Rješavano o uvođenju mira, priznavanja vlasti N.D.H. i povrat-u odbjeglog stanovništva u ovim krajevima.

⁴ Vidi dokument 59, 69, 481, 482 i 483.

Neki pravoslavci izjavili, da ne mogu gledati povratak komšija koji su ih pokušavali baciti u jamu i vezivati žicom, ostali Hrvati čija je savjest čista da se mogu vratiti kućama.

28. I. u Stolcu održana svečanost »Savin-dan« sa povorkom i pjesmom »Uskliknimo s ljubavlju«. Na djeci i povorci primjećene srbske zastavice, u hotelu »Central« održana je akademija. Na akademiji govorio vođa četnika u Stolcu i svratio se na raniji rad ustaša koji su prema njegovom gledištu mislili da će srbskog imena nestati. U ovom govoru zahvalio se talijanskoj vojnoj sili koja je spasla Srbe od propasti.

Zamjenik zapovjednika
Glavar stožera,
Glavnostožerni satnik
Šimoković v. r.

23/II

BROJ 487

**ZAPOVIJEST ZAPOVJEDNIŠTVA OTSJEKA KOČERIN—KLOBUK OD
15. VELJAČE 1943. ZA OBRANU ŠIROKOG BRIJEGA I LJUBUŠKOG
OD NAPADA JEDINICA NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE¹**

ZAPOVJEDNIČTVO OTSJEKA
KOČERIN—KLOBUK
Op. Br. 33/taj
Klobuk, 15 veljače 1943 god.

Z A P O V J E D !! BR. 33
zapovjednika ostsjeka Kočerin—Klobuk

Za izvršenje posjedanja položaja Kočerin—Klobuk i sprječavanje daljeg protivničkog nadiranja na jug bilo u pravcu Širokog Brijega ili Ljubuškoga, kao i u međuprostor, a shodno nalogu zapovjednika III sektora Op. Br. 1605/taj. od 14. veljače 1943 godine.

1. — Stanje kod protivnika:

Protivnik po zauzeću Imotskog i Posušja² sa selima južno ovih mjesta do crte Rujan—Vranić—s. Grude—s. Drinovica³—s. Sebišna vrši žurnu evakuaciju svih opljačkanih stvari iz državnih skladišta i skladišta privatnika pripadnika ustaških porodica — u pravcu Tomislavgrada⁴ i Bio-

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva NDH, red. br. 31/12—2, k. 102.

² Vidi dok. br. 59, 69, 481, 482 i 483.

³ Drinovci

⁴ Duvno

kova. Njegovi slabiji dijelovi nalaze se iznad sela Bobanova Draga i Gorica, a jači dijelovi u Imotskome, dok im se izvjestan jači dio snaga kreće u pravcu Prozora preko Rakitna. — Postoji mogućnost obuhvata naših današnjih postava, a što je vjerojatnije da se namjeravaju prebaciti Crnogorci u Crnu Goru, a Dalmatinci ostati sami ili eventualno se povući u Biokovo.⁵

2. — Naša namjera:

Privremeno se zadržati na sadanjoj crti do dobijanja opreme, hrane, naoružanja i streljiva, s time, da sa sadanje crte ne može biti povlačenja do zadnjeg momka i metka dok ne dođe momenat za napredovanje, što može uskoro uslijediti.

3. — Sastav postrojbi:

Desni podotsjek:

Zapovjednik: Privremeno satnik Mato Primorac.

Sastav četa: sve satnije Ustaškog odbranbenog združenja; i I. bojna I. domdo pukovnije bez jedne satnije.

Zadatak: Posjeda i odsudno brani položaj na crti s. Mamići (zapadno Kočerina) — k. 561 (Rust) — s. Višnica — k. 410 (Stranik) — s. Tomići (zaključno). Ova grupa služi za vezu s talijanskim posadama na Kočerinu. Zapovjedno mjesto zapovjednika grupe u sjevero-zapadnom dijelu s. Medovići. Jedan sat u pričuvi kod sebe, a dva sata I. domdo pukovnije kod crkve s. Ledinci. Vezu održavati desno sa talijanskom posadom u Kočerinu, a lijevo sa dijelovima ljevog podotsjeka u gaju zapadno s. Tomići.

Ljevi podotsjek:

Zapovjednik pukovnik Šimić (bojnik Pejković). Sastav četa: VII i XXVI ustaška bojna i 13 bojna pripremna.

Zadatak: posjeda i odsudno brani položaj: s. Tomići isključno — Cerov Dolac — Gradina — s. Brdo — s. Lukina Mahala — Površje — s. Opačka. I to: VII bojna dio podotsjeka od s. Tomići isključno do Gradine zaključno s jednim satom u pričuvi južno raskrsnice Cerov Dolac. XXVI bojna dio podotsjeka od Gradine isključno s. Brdo — Lekina Mahala isključno, sa jednim satom pričuve u s. Stanine. 13 pripremna bojna dio podotsjeka od Lekine Mahale zaključno do sela Opačke zaključno, sa jednim satom pričuve u školi s. Tihaljine. Međusobno održavati tjesnu vezu, a krilne bojne sa zapovjednikom desnog podotsjeka kod sela Tomići, odnosno sa talijanskom milicijom na Putaševici.

Pričuva: Zapovjednik poručnik Joja Sudar stožernik i 1. sat. I. domdo pukovnije.

⁵ Druga proleterska divizija koja je oslobodila Posušje i Imotski tada je bila na Neretvi oko Jablanice i Drežnice, dok je na ovom sektoru ostala Deveta dalmatinska NOU divizija. Vidi dok. br. 68, 84, 355 i 366.

Zadatak: Prikupljen oko finansijske kasarne Klobuk, postupa po mome nalogu danoga momenta.

4. — **Prikupljanje četa:** čete se već nalaze na svojim položajima izuzev sitnijih dijelova, te odmah izvršiti ispravke. Raspored četa na postavama izvršiti prema nalogima, koje sam na licu mjesta izdao svima zapovjednicima bojna pa i pojedinih satova tako, da se zatvore samo mogući pravci (staze i putevi) dok se ostali djelovi imaju zatvoriti ophodnjama, osmatranjem i zasjedama. Princip je da što manje momčadi bude zauzeto službom stražarenja i osmatranja, a veći dio u pričuvi za udar opet samo mogućim pravcima (kako sam opet objasnio na terenu). Međusobno održavati tjesnu i sigurnu vezu, kako bi pričuve na vrijeme stupile u akciju i sprječile dalje prodiranje protivnika u položaje, a uništile dijelove koji su prodrli. U vremenu zatišja sa momčadi kako onom u pričuvi tako i onom na položaju u koliko nije na stražničkom mjestu obavezno izvoditi obuku egzercir (čišćenje oružja samo sredom i subotom poslije podne) svakog dana od 8—11 i 2—5 sati.

6. — **Dojavna služba:** vezu održavati sada raspoloživim sredstvima, a u nedostatku signalnih pištolja tekličima skortečama, palenjem slame ili gužvama slame (ručicama slame koja se zapali i gori na jednome štapu nekoliko časaka). Ovakove signale gužvama obavezno davati kada nastane u toku noći okršaj kod jedne postave, zbog čega ove gužve već u naprijed spremi.

7. — **Podnošenje izvješća:**

Svi zapovjednici bojna odnosno zapovjednik grupe za vezu podnositi će mi obavezno svakodnevno izvješća o događajima u 8 i 15 sati, a o važnim događajima odmah u finansijsku vojarnu (raskrsnica puteva Klobuk). Zapovjednici bojna će obavezno svakodnevno vršiti obilaske svojih postava i pregledavati momčad njihovu opremu i naoružanje uvjeravajući se da li se vrše popravke, pa mi i ovo u izvješću naglašavati inoseći točno koje su postave toga dana obidene, kao i nađeno stanje.

8. — **Služba razviđanja:**

Svi zapovjednici bojna odnosno zapovjednik grupe za vezu obavezno moraju svakodnevno slati svoje ophodnje u pravcu protivnika, pa mi po njihovom povratku podnositi izvješća o primjećenome. Jače nasilno razviđanje, kao što je za danas zapovjedbno vršiti će zapovjednik grupe za vezu svakodnevno u pravcu Vranića i Gruda, a dijelovi ljevog podotsjeka prema nalogima i uputama, koje budu od mene dobivali.

9. — **Obskrba streljivom:** Momčad snabdjeti odmah jednom šaržom streljiva: na pušku 150, strojopušku 300, strojnicu 2000, bacač koliko imaju naboja podjeljeno. Ostatak streljiva čuvati kao pričuvu u blizini satnija radi izdavanja na slučaj utroška ili jače navale.

10. — **Obskrba hranom:** Momčadi obavezno izdavati hranu i to doručak kafu, ručak i večeru kuhanu po mogućstvu sa mesom kupljenim na

terenu. Jelo mješano, da ne bude jednoliko to jest za ručak i večeru isto ili čak dva dana uzastopce, već mjenjati. Dijelovima koji odlaze u akciju izdavati samo za vrijeme ove suvi obrok — inače i njima pred povratak spremi toplu jelo.

11. — Postupak sa pljenom ili zarobljenicima:

Pljen u koliko nije potreban za potrebe prehrane momčad ili snabdjevanje predavati ovome zapovjedničtvu radi daljeg transporta. Ono što je potrebno za momčad predavati u skladište sa točnim popisom, kako bi osobno mogao izvršiti raspodjelu. Zarobljenike sprovoditi ovome stožeru radi preslušanja i sprovođenja zapovjedniku III sektora (6. divizija).

12. — Zdravstvo:

Bolesne i ranjene sprovoditi najbližim pomoćistima koristeći i liječnika talijanske posade Kočerin odnosno Široki Brijeg. Pomoćista se imaju obrazovati: od strane liječnika I. bojne I. domdo pukovnije u selu Ledinci kod crkve; pukovnijskog liječnika I. domdo pukovnije kod Cerovog Dolca, a od strane liječnika V. ustaškog stajaćeg sdruga u finansijskoj vojarni (raskrsnica puteva Klobuk). Sve bolestne i ranjene sa pomoćista upućivati preko pomoćista kod finansijske kasarne Klobuk u bolnicu Mostar, koji neprekidno saobraćaju, izuzev dijelova bližih Kočerinu odaklen ove slati preko Kočerina u Mostar.

13. — Izvršenje:

Svi zapovjednici bojna imaju u svemu tačno po prednjem postupiti i svojoj momčadi skrenuti pažnju, da sa sadanjeg položaja nema povlačenja već na istoj imamo pobjediti ili svi izginuti. Nastojati da se momčad stegovno povraća i oprema uredi, prehrana popravi, oružje uredi i očisti koristeći mazivo (mast), koja se nalazi kod zapovjednika stožernog sata I domdo pukovnije (naravno u organičnim količinama). Zapovjedena izvješća mi obavezno podnositi kako je iznijeto.

14. — Zapovjedno mjesto:

Moje zapovjedno mjesto biti će kod finansijske vojarne (raskrsnica puteva Klobuk) kuda mi izvješća slati. Zapovjedno mjesto zapovjednika bojni kod njihovih pričuva, a zapovjednika grupe za vezu kod pričuve u s. Medoviću.

Poslato: 15. II. 1943 godine po tekličima:

Zap. VII, XXVI bojne, Bojne U.O.Z.,
I. bojne I Domdopuk, 13 pripr. bojne, i
III sektora.

Zapovjednik, pukovnik
Šimić pk. v. r.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 17. VELJAČE 1943. O SITUACIJI U HERCEGOVINI¹

ZAPOVJEDNIČTVO
6. PJEŠAČKE DIVIZIJE
Op. Br. 1750/taj.
U Mostaru, dne 17. II 1943.
Predmet: Dnevno izvješće
broj 47.

GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA »OP« — Zagreb
OBĆEM VOJNIČKOM POVJERENIČTVU NDH. — Sušak
ZAPOVJEDNIČTVU III. DOMOBRANSKOG SBORA (Glst.)
ZAPOVJEDNIČTVU III. D. S. PODRUČJA (Glst.)
ZAPOVJEDNIČTVU II. SEKTORA (POPUNIDBENO Sinj).
S A S T A V A K.

Stanje prema prikupljenim podacima tokom 17. veljače 1943 god.

I.

A) KRATKA OCJENA SITUACIJE:

S jedne strane pojava partizana u dolini Drežnice u vezi sa do sada izraženom tendencijom nadiranja ka Mostaru,² a s druge strane nesigurnost u četnike koji su već prikupljeni u oblasti Mostar—Bijelo Polje, da se u presudnom trenutku ne sjedine sa partizanima, najbolje ukazuje na ozbiljnost položaja Mostara. Imajući uz to na umu nepovjerljivost našeg pučanstva u talijansku vojsku kao i strah pred nasiljem četnika, dovoljni su razlozi da u Mostaru vlada krajnja zabrinutost i uznemirenost, spremni da pređu i u paniku. Ovo stanje pogoršano je odpuštanjem radnika organizacije »Todt«.³ Službeni položaj nije mnogo povoljniji od obće psihoze zbog toga što Talijani nama ne daju opće nikakve obavijesti. Isto tako ne dobivaju se obavijesti niti od naših vlasti o stanju sjeverno od demarkacione linije i o stanju akcije, koja je navodno u toku. Rezultat svega ovoga jeste potpuna neobavještenost naših službenih oblasti, a zabrinutost i uznemirenost pučanstva.

B) DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI O NEPRIJAT.

— Dne 16. II. oko 21 sat četnici pušcanom vatrom napali orpost Buna, pozivajući naše oružnike da odstupe. Oružnici prihvatili borbu i

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva NDH, reg. br. 6/1—41, k. 19.

² i ⁶ Na ovom sektoru nalazila se Druga proleterska i Druga dalmatinska NOU brigada Druge proleterske divizije. Vidi Zbornik VII, T. IV, knj. 10, dok. br. 89, 90, 99, 333, 340, 342 i 345.

³ »Todt« je njemačka organizacija za javne građevinske radove.

nakon puškaranja od pola sata odbili četnike koji su zauzeli postave oko s. Buna. Kod divizije Murge odmah sam intervenirao i tražio da spriječi nasilja i napade četnika na našu oružanu silu i pučanstvo. Odgovoreno mi je, da nam Talijani, obzirom na teško stanje, ne mogu pružiti nikakvu pomoć, već nam mogu samo savjetovati, da se branimo od svakoga ko nas ugrozi ili napadne.

— 17. II. oko 01,00 sati obavijestio je zapovjednik četnika iz s. Ortiješ (8 km. južno od Mostara) našeg zapovjednika orpost Buna, da će 17. II. između 7 i 9 sati jedna skupina četnika iz Hodbine proći kroz Bunu za Mostar i dalje, pa mu je savjetovao, da se naši oružnici za to vrijeme sklone, jer će četnici u protivnom sigurno izazvati incidente. Po ovome sam tražio zaštitu od strane divizije »Murge« na taj način, da se uputi nekoliko talijanskih vojnika, koji će se u vremenu prolaza četnika nalaziti kod naše oružničke postaje, što mi je obećano, a kasnije i izvršeno.

— Dne 17. II. oko 22 sata odpočeli su četnici iz sela oko s. Buna (Ortiješ, Lakševina, Blagaj i Hodbina) napad na selo i orpost Buna, koja je prihvatila borbu. Tražio sam najenergičnije od divizije »Murge« da ovo spriječi, jer inače može doći do teškog stanja u pozadini. Istodobno intervenirano i zahtjevano od vođe Srba Dobrosava Jevđevića da zaprieči nasilja i napade četnika, čemu je isti odmah udovoljio upućujući oko 30 četnika, koje je stavio pod zapovjedništvo našeg oružničkog častnika, na lice mjesta, čime je sukob okončan. Žrtava izgleda nema.

— Prema obavijesti pukovnika Šimića opaža se jače prikupljanje partizana na dalmatinskoj strani, što ukazuje na možebitnu namjeru poduzimanja akcije pravcem Vrgorac—Ljubuški.⁴

U oblasti sela: Drinovci—Sovići—Gorica, izgleda da nema više partizana — naše obhodnje odlaze u navedena sela. Jedna manja skupina partizana nalazi se samo u s. Bobanova Draga.

U Posušju i Imotskom partizani — većinom Dalmatinci,⁵ nastavljaju sa pljačkanjem. Srbijanci i Crnogorci upućeni su većim dielom u smjeru Drežnica.⁶

— O stanju između Mostara i Drežnice prikupljeni su sledeći podatci:

— Dne 16. II. oko 13 sati došlo je u selo Vrđi (2 km. južno od Drežnice) oko 50 partizana, čije su obhodnje do 14 sati doprle do Marijanove Bukve (4 km. južno od sela Vrđi), gdje su ostale do mraka. Iz sela Goranci pučanstvo izbjeglo, a ostali samo oružnici i 40 milicionera.

— Tokom noći 16./17. II. sjeverno od sela Bijelog Polja bilo je izvjestnih borbi. Jutros 17. II. došao je mali broj ranjenih Talijana i četnika u selo Bijelo Polje. Partizani se nalaze na nekoliko kilometara sjeverno od sela Bijelo Polje — s obje strane Neretve.

Oko 7,20 sati Talijani uputili iz Mostara oklopni vlak u smjeru

⁴ U to vrijeme na ovom sektoru nalazila se Deveta dalmatinska NOU divizija. Vidi dok. br. 68.

Drežnice, koji je kod tunela blizu željezničke postaje Vojno dočekan strojopuščanom vatrom partizana.

Odnos između četnika i naših oružnika i domobrana za sada je dobar, ali se naši plaše prevare.

— Jedna skupina od oko 20 partizana primjećena je kod sela Jasešnjani (na lijevoj obali r. Neretve — 20 km. sjeverno od Mostara). Na ovom pravcu oko 450 četnika zaposjelo postave u oblasti s. Ravne—Prigradani.⁷

— Oko 22 sata 17. II. dobiveni su sljedeći podatci:

U s. Vrđi skupina partizana u jačini od oko 100 ljudi, dok se glavnina od oko 4000 ljudi nalazi u oblasti s. Striževo (u dolini Drežnice — 11 km. zapadno od Neretve).

Partizani se obim obalama r. Neretve kreću u smjeru Mostara. U s. Kula nalazi se jedna skupina od 100 ljudi koja je navodna predhodnica.

Talijanske bunkere u Drežnici partizani su zauzeli i zaposjeli.

Prema obavijesti zapovjednika divizije »Murge« talijanske čete još nisu u kontaktu sa partizanima, računajući da će do njega doći tek 18. II. prije podne — što najbolje dokazuje kako nam o općoj situaciji uopće NEĆE DATI NIKAKVE OBAVIESTI. Zapovjedništvo karabinjera u Mostaru smatra da zapovjedništvo divizije »Murge« uopće nema jasnu sliku o stvarnom stanju.

— Oko 22,15 sati talijansko topništvo iz Mostara otvorilo vatru i tuklo s. Goranci i s. Miljevci u kojima uopće nije bilo partizana, već samo naših dijelova. Traženo je odmah obustavljanje gađanja, čemu su udovoljili, ispričavajući se da je do ovog došlo usljed zabune (bolje rekuć zbog nemanja pregleda o stvarnom stanju).

C) VLASTITE MJERE:

— O svima saznanjima odmah su obaviješteni Talijani, Glavni stožer, Hrvopo i III. sbor u Sarajevu, kojima je ukazana ozbiljnost općeg stanja u oblasti Mostara. Osim toga preduzete su sljedeće mjere.

— 16. II. u 12 sati, sporazumno sa Velikom Župom i zapovjedništvom divizije »Murge« zapovjedio sam zabranu gradskih i međugradskih posebničkih razgovora i s tim u vezi isključenje svih posebničkih brzo-glasa.

— 16. II. u 20 sati zapovjedio sam strogu pripravnost, koja je i dalje u toku.

— Zapovjedništvo presidia Mostar izdalo je naredbu o redarstvenom satu od 20 do 7 sati i najstrožije propise za kretanje poslije određenog vremena.

— Od zapovjedništva III. domobranskog sbornog područja primljena je zapovjed da se izvrše pripreme za eventualno uništenje streljiva i pogonskog goriva, ako to bude potrebno.

⁷ Prigradani

II.

POKRETI I PREMJEŠTAJI VLASTITIH ČETA I OSOBITI DOGAĐAJI:
Osim iznietog nije bilo.

III.

OSOBITI DOGAĐAJI I MJERE IZVAN BORBENE DJELATNOSTI:

Dne 7. II. milicioneri sela: Kruševljani, Borovčići, Kljuni, Prosjeka i Lakat, kotara Nevesinje odlučili da pristupe protukomunističkoj miliciji dr. Ismeta Popovca t. j. četnicima, što su i učinili. Usled toga naša orpost Kruševljani 9. II. povukla se je u Nevesinje.

Dne 8. II. napala je jedna skupina četnika iz s. Pribilovci čobane iz s. Svitava i sa ispaše Ostrvo (8 km. jug. ist. od Čapljine) povela sa sobom jednog čobana i jednu čobanicu, a istodobno opljačkali oko 170 ovaca. Oružnička obhodnja sa orpost D. Hrasno pronašla je lješine odvedenih čobana koji su ubijeni — strijeljani, pa potom bačeni u vodu.

Dne 11. II. strijeljala je talijanska riznička straža u blizini s. Trpanj (poluotok Pelješac) jednu ženu zbog toga, što joj je sin u šumi a muž joj se nije nalazio kod kuće dok je u blizini mjesta prekinuta poljska brzoglasna veza; ova žena nalazila se već kao taoc kod Talijana.

Organizacija »Todt« u Mostaru, zbog teškog taktičko-operativnog stanja, obustavila rad na terenu i otpustila 1100 radnika (većinom žena i djece). Iz Širokog Brijega odpremaju strojeve u Mostar.

— 17. II. oko 15 sati ubijeni su od nepoznatih četnika u s. Gnojnice oružnik Rafael Čuljak i pomoćnik oružnik Mirko Krtalić koji su samovozom putovali u s. Gnojnice. Samovozača su samo opljačkali. Intervenorano kod zapovjedništva divizije »Murge« i zatraženo upućivanje karabinjerske obhodnje u navedeno selo radi smirenja duhova i spriječavanja eventualnih daljnjih nasilja.

Zamjenik zapovjednika
Glavar stožera,
Glavnostožerni satnik
Šimoković v. r.

(M. P.)

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 17. VELJAČE 1943. O SITUACIJI U DOLINI NERETVE¹

Operat. odjel

Mostar br. 90 17. 2. 43. 1340 sati

Zagreb 2 br. 550 17. 2. 43 1440 sati

Minodomoglst. Operod

Hrvopo Sušak

Treći dom. zbor

najžurnije — partizani sa obje strane Neretve napredovali do na 6 km. sjeverno² od s. Bijelog Polja.³ Jutros upućen u smjeru Raške Gore talijanski oklopni vlak, koji je kod tunela blizu željezničke postaje Vojno dočekan partizanskom vatrom. 17. 2. 43. prije podne u Mostar stiglo oko 299 talijanskih vojnika, pripadnika pozadinskih ustanova, u Bijelo Polje pristiglo još oko 300 četnika. Ishod dosadašnjih borbi nepoznat, jer Talijani ne daju nikakove obavijesti. U Bijelo Polje pristigao manji broj ranjenika. U Nevesinju pripreme u nepoznatom pravcu za pokret 4 četničke bojne. Na dalmatinskoj strani opaža se prikupljanje partizana što ukazuje na možebitnu namjeru djelovanja preko Vrgorca, u oblasti Ljubuškog obilaskom našeg lijevog krila i boka.⁴ Organizacija Todt obustavila obzirom na stanje rad na terenu i otpustila oko 1100 radnika većinom žena i djece. U Mostaru uznemirenost i zabrinutost.

op. br. 1742/tajno

6. divizija Mostar

predao 17. 2. 43. u 1655 sati nar. Požgaj

primio 17. 2. 43. u 1655 h stk. Filković

17/IID

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva NDH, reg. br. 1/1—2, k. 19.

² Zapadno

³ Odnosi se na jedinice Druge proleterske i Druge dalmatinske NOU brigade. O borbama na ovom sektoru vidi Zbornik VII, T. IV, knj. 10, dok. br. 89, 90, 93, 99, 366, 344 i 447.

⁴ Poslije odlaska Druge proleterske divizije u dolinu Neretve, na sektor Posušje—Imotski došla je Deveta dalmatinska NOU divizija, te su njene jedinice djelovale na pravcu Ljubuškog i Vrgorca. Vidi dok. br. 68, 84 i 366.

**OBAVJEŠTENJE GLAVNOG USTAŠKOG STANA OD 18. VELJAČE
1943. O ZAUZEĆU POSUŠJA I IMOTSKOG OD STRANE JEDINICA
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE¹**

U S T A Š A

**HRVATSKI OSLOBODILAČKI POKRET
GLAVNI USTAŠKI STAN**

Broj. V. T. 7-10-1943.

Savezno sa br.

Predmet: Izvješće o operacijama proti
partizana.

Zagreb, 18. veljače 1943

**MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA
Operativni odjel**

Z a g r e b

Glavni Ustaški stan primio je 17. II, 1943. u 14 sati sljedeću šifriranu obavijest Ustaškog stožera Hum u Mostaru:

»Devetoga je palo Posušje, desetoga Imotski.² Naše snage sa pod-pukovnikom Šimićem nalaze se na crti Tihaljina—Grude—Kočerin. Jučer sam ponovno bio na položajima. Partizani su se podělili. Dalmatinci kreću prema Makarskoj,³ a Crnogorci prema Prozoru, Konjicu, Drežnici.⁴ Petnaestoga u pola noći zauzeli su Drežnicu, i prekinuli željeznički promet.

Šifra je poslana bez ključa, i uspjele ju dešifrirati tek 18. II 1943. u 8 sati u jutro.

ZA POGLAVNIKA I DOM — SPREMNI!

Po nalogu postrojnika
odjelni upravitelj
S. Mavrek v. r.

(M. P.)

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva NDH, reg. br. 2/1—40, k. 19.

² Vidi dok. br. 59, 69, 481, 482 i 483.

³ Prema operativnom planu Vrhovnog štaba NOV i POJ Deveta dalmatinska NOU divizija preuzela je položaje Druge proleterske divizije sa zadatkom da zatvori pravce Mostar—Široki Brijeg—Posušje—Imotski i pravac Ljubuški—Stražnica—Grude—Bobanova Draga—Imotski—Ljubuški—Stražnica—Drinovac—Podbablje—Imotski i pravac Vrgorac—Zagvozd. Vidi dok. br. 68.

⁴ Druga proleterska divizija poslije smjene orijentirala je svoje dejstvo u dolinu Neretve i oslobodila Drežnicu, Jablanicu i okolna mjesta.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 18. VE-
LJAČE O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U DOLINI NERETVE
I OKOLINI JAJCA¹**

III. DOMOBRANSKI SBOR

Op. Br. 890/taj.

DNEVNO IZVJEŠĆE OD 18. II. 1943.

(Oznaka na karti 1:100.000)

I. 1) Padom Prozora u partizanske ruke i prodorom partizanskih sku-
pina sve do pruge između Raška Gora (5 km. s. od Mostara) i Tarčina
(5 km. z. od Pazarića), rušenjem ovoga odsjeka pruge na više mjesta i
zauzimanjem pojedinih željezničkih postaja od strane partizana, stanje
se u ovome prostoru u velikoj mjeri pogoršalo.²

2) Pojednosti:

a) Oblast Prozor—Konjic:

Noću 16./17. o. m. Prozor pao u ruke partizana. Sudbina talijanske
posade u Prozoru nepoznata. Partizani od Prozora dolinom Rame pri-
bližili se želj. postaji Rama iz s. z. smjera na 5 km.³

U prostoru između Raška Gora (5 km. s. od Mostara) i Drežnice
(20 km. s. z. od Mostara) oko želj. pruge vode se borbe.⁴ Potankosti
nepoznate.

Noću od 17./18. o. m. jaka partizanska skupina iz zapadnog smjera
napala je i zauzela želj. postaju Bradina, Ivan i Raštelicu (11-12-15 km.
s. i. od Konjica), porušili prugu i brzoglasnu vezu, nakon čega je jedan
dio skupine krenuo prema Pazariću, a drugi dio prema Konjicu. Jedan
dio naše posade pod borbom izvukao se do Tarčina, a drugi dio krenuo
prema Konjicu. Stanje oko Konjica i Rame nepoznato, jer nema brzo-
glasne veze sa ovim odsjekom pruge.

b) Oblast Foča—Goražde—Višegrad:

Dne 17. o. m. jedna četnička skupina sa Gradine (1,5 km. i. od
Međeđe) ispalila je nekoliko pušćanih naboja na naše domobrane na
postaji Međeđa. Sa naše strane izbačene 4 bombe iz bacača na četničku
skupinu, koja se razbježala.

Jače četničke skupine kod Ustikoline (8 km. s. od Foče), prebacuju
se sa desne na lijevu stranu Drine i kreću u s. z. smjeru prema selu Jabuci
(10 km. s. z. od Ustikoline). Ovo javljeno 6. diviziji da obavjesti saveznike.

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva NDH, f. 1, dok. br. 3/21, k. 19.

² Na sektoru Prozora i u dolini Rame i Neretve nalazile su se jedinice Prve prole-
terske, Druge proletherske i Treće NOU divizije. Vidi Zbornik VII, T. IV, knj. 10, dok.
br. 91, 92, 100, 333, 339, 341, 344, 345, 350 i 363.

³ Prozor je oslobodila Treća NOU divizija.

⁴ Borbe je vodila Druga proletherska i Druga dalmatinska NOU brigada.

[..]

c) Oblast Jajce:

Dne 17. o. m. u započetom podhvat u prema Mrkonjić Gradu iz smjera Jajca, njemačke čete stigle pred utvrđene neprijateljske položaje u prostoru s. i. od Jezera (8 km. z. od Jajca). Podhvat se danas nastavlja. Gubitci: 2 Niemca ranjena, 2 ustaše mrtva i 2 ranjena.

3) Razviđanje u ugroženim prostorima i podhvat njemačkih četa prema Mrkonjić Gradu. Protupodhvat prema Ivanu Sedlu.

Vlastiti gubici: 2 Niemca ranjena, 2 ustaše mrtva i 2 ranjena.

Neprijateljski: nije poznato.

II. 1) U Mostaru i okolici zabrinutost i uznemirenost kod pučanstva zbog događaja u prostoru oko Mostara, zbog bojazni od četnika i zbog slabog povjerenja u talijanske snage.

Zbog pogoršanog stanja na terenu organizacija »TODT« obustavila rad i otpustila sa posla oko 1.100 radnika većinom žena i djece.

2) Stožer 7. p. p. sa 13, 14. i 15. satom u pokretu prema novom mjestu prikupljanja (Ilidža—Pazarić).

3—4) Bez promjene.

III. Bez promjene.

Zapovjednik general

Lukić v. r.

Za točnost:

Glavar stožera glst. podpukovnik

Wanner v. r.

(M. P.)

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 18.
VELJAČE 1943. O SITUACIJI U HERCEGOVINI¹**

ZAPOVJEDNIČTVO
6. PJEŠAČKE DIVIZIJE
Op. Br. 1789/taj.
U Mostaru, dne 18. II. 1943. god.

Predmet: Dnevno izvješće
broj 48.

GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA »OP« — Zagreb
OBČEM VOJNIČKOM POVJERENIČTVU NDH — Sušak
ZAPOVJEDNIČTVU III. DOMOBRANSKOG SBORA (Glst.)
ZAPOVJEDNIČTVU III. D. S. PODRUČJA (Glst.)
ZAPOVJEDNIČTVU II. SEKTORA (POPUNIDBENO Sinj).

S A S T A V A K

Stanje prema prikupljenim podacima tokom 18. veljače 1943. god.

I.

A) KRATKA OCJENA SITUACIJE:

Usljed općeg stanja, evakuacije Njemaca a djelomično i Talijana Mostar je potpuno zahvaćen panikom i bezglavošću, koja je povećana neobavještenošću kako vojnih tako i građanskih oblasti o općoj situaciji o stanju akcije koja je navodno u toku sa sjevera. Kod službenih oblasti, poglavito vojnih ova neobavještenost pojačana je još time, što Talijani ne daju nama nikakve podatke o svojim akcijama i namjerama, niti pak o stanju o borbama sjeverno od Mostara. Panika je dostigla vrhunac saznanjem, da su Talijani napustili s. Kočerim i rudarsku oblast sjevero-zapadno od Širokog Brijega i da su izvršili pripreme i za napuštanje Širokog Brijega. Kod Domobranstva — zapovjedništva ovo izaziva ogorčenje, jer nas o tome u opće nisu obavjestili i ako su nam postavi i odbrana bili tijesno povezani. Četnicima se daju svi potrebni podatci o situaciji, a nama se ne daju ni ono što se odnosi na naše čete. Šta više pukovniku Šimiću su izdali nalog za povijanje desnog krila na Široki Brijeg ne obavještavajući me uopće o tome. Ovo potpuno dokazuje da je cjelokupan njihov rad usmjeren samo na zaštitu svojih vlastitih četa dok se o našim četama i pučanstvu u opće ne vodi briga. Na svakom se mjestu i u svakoj prilici osjeća da ovakav saveznički odnos nama nameće samo dužnosti i stradanja a »Saveznicima« prava i vlast, kao da nisu u pitanju savezničke zemlje i vojske već okupatori i okupirani.

Činjenica da su partizani zauzeli oblast Prozora i Bradine ide u prilog već aviziranje težnje partizana - Crnogoraca za odlazak u Crnu Goru.

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva NDH, reg. br. 6/1-44, k. 19.

S druge strane ovo bi mogao biti jedan znak, da su partizani možda odustali od pokreta ka Mostaru i napada na isti.

B) DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI O NEPRIJATELJU

Naknadno su prikupljeni podatci da su Posušje i Imotski napadale tri partizanske divizije² — svaka od po 4000 ljudi (nemoguće).³ Jedna od ovih došla je u dolinu Drežnice sa glavnim zadatkom da razruši željezničku prugu od Drežnice do Konjica,⁴ dok dalja namjera nije potpuno pouzdano utvrđena. Ova divizija ima u svom sastavu i jednu radničku bojnu od 400 ljudi za rušenje pruga i objekata. Eksploziva imaju dovoljno.

Druge dvije divizije, osim držanja već preuzetih oblasti treba navodno da napadnu rudarsku oblast: Crne Lokve—Britvica—Tribošić—Crnač (oko 5 km. sjeverno i sjevero-istočno od s. Kočerin). Napade vrše u glavnom udarne brigade, kojima se po osvajanju pojedinih mjesta odmah daje odmor, a službu u zaposjednutim oblastima preuzimaju druge čete.

Jutros je proširena viest da su partizani zauzeli Bradinu. Provjerom kod zapovjedništva III. D. S. dobiveno je poslije podne obavještenje da su partizani — jača skupina dne 17. II. t. g. oko 21 sat zaista sa zapada napali i zauzeli Bradinu, Ivan Sedlo i Raštelicu,⁵ a da se i Prozor nalazi u njihovim rukama. Uslied prekida pruge i brzoglasne veze stanje u oblasti Konjica i Rame nejasno je (izgleda da o toj oblasti ni Talijani nemaju podatke). Podhvat naših snaga iz Sarajeva ka Ivan Sedlu nalazi se u završnom stanju priprema. O ovome je odmah obavješteno zapovjedništvo divizije »Murge« (koje je također dobilo potvrdu o ovoj viesti) i pukovnik Šimić. Talijani prema podacima teškom mukom raspolažu sa oko 4000 vojnika (bez četnika, za koje ne kažu koliko ih ima, ali prema našoj procjeni može ih biti 2500—3000 u oblasti sjeverno od Mostara). Jedna talijanska bojna sa 1000 četnika raspoređena je na postavima prema Raškoj Gori. Oko 500 četnika upotrebljeno je u smjeru s. Drežnica. Talijanske snage nepoznate jačine raspoređene su kod sela Aleksin Han (oko 6 km. južno od Jablanice). Talijani imaju podataka da se jedna skupina od 500 partizana na lijevoj obali Neretve namjerava prebaciti na s. Zimlje (oko 18 km. sjevero-istočno od Mostara). Ovo najvjerojatnije predstavlja ostvarenje pokreta ka Crnoj Gori.

Oružnička obhodnja u s. Goranci utvrdila je, da se je skupina od oko 150 partizana iz s. Vrđi prebacila u Drežnicu gdje je pristupila prebacivanju na lievu obalu Neretve. Isto tako povukla se je partizanska obhodnja iz s. Kula ka Drežnici. Ovo ukazuje na mogućnost da su partizani odustali od namjeravanog pokreta i napada na Mostar ili da je dosadanji pokret u smjeru Mostara predstavljao dobro smišljenu i uspjelu demonstraciju radi osiguranja koridora između Drežnice i Bradine za probijanje u Crnu Goru.

² Vidi Zbornik VII, T. IV, knj. 10, dok. br. 41, 75, 322, 323, 327, 328, 329, 330, 332 i 340.

³ Na originalu dopisano rukom olovkom.

⁴ Iz Posušja i Imotskog prebacila se u dolinu Neretve Druga proleterska divizija, smijenjena od Devete dalmatinske NOU divizije.

⁵ Oslobođenje Bradine, Ivan-sedla i Raštelice izvršila je Prva proleterska brigada

C) VLASTITE MJERE:

Od Hrvopo-a⁶ traženo da kod Superslode⁷ osigura obskrbu naših posada od Talijana ako nam to bude potrebno.

Savezno zapovjedi zapovjedništva III. D. S. izdao sam danas nalog za izvršenje priprema za uništaj streljiva i pogonskog tvoriva za slučaj potrebe napuštanja Mostara.

Isto tako naložio sam pripremanje spisa, isprava i knjiga koje se moraju sačuvati za otpremu zrakoplovima u Sarajevo, ako to bude bilo potrebno.

Zapovjedništvo III. D. S. P.⁸ naredilo je da Hrvatska državna banka pripremi ono što je najvrednije za prenos zrakoplovom u Sarajevo. Navedenoj banci izdat nalog, a vojnim blagajnama u Mostaru naloženo da odmah novac, osim najpotrebnijeg deponiraju u Državnu banku.

Zapovjedio sam otpremu viškova ljudske hrane iz Mostara u Trebinje.

II.

POKRETI I PREMJEŠTAJI VLASTITIH ČETA I OSOBITI DOGAĐAJ.

Danas Talijani napustili Kočerina a u Širokom Brijegu izvršili pripreme za povlačenje posade u Mostar. Ovaj stožer o tome u opće nisu obavjestili. Savezno prednjem zapovjedništvo VI. a. k. zapovjedilo je pukovniku Šimiću hvatanje veze našeg desnog krila sa talijanskom posadom u s. Široki Brijeg. Pukovnik Šimić zbog ovoga povio desno krilo svojih ranijih postava na crtu s. Čerkezi—k. 520—s. Dužice—Bijeli Brijeg—Ledinac i dalje po dosadanjem (Pogana Vlaka—Tomići—Pezer—Iličići—Samograd—Brdo—Lekina Mah.—Peć Mlinovi—Opačka. Skupina za vezu na postavima od s. Čerkezi do s. Ledinac zaključno čini 5 satnija U.O.Z. dok — ostatak od 17 satnija, sa 10 satnija u prvoj liniji i 7 u pričuvu, obrazuje posadu od ostatka navedenih položaja.

Obzirom na vrlo vjerovatno napuštanje Širokog Brijega od strane Talijana izvršene su pripreme za organizaciju oko 300 milicionera pojačanih jednom satnijom U.O.Z., koja odmah po odlasku talijanske posade ima uzpostaviti našu posadu u Širokom Brijegu.

Pred večer dobivena je zapovied Hrvopo-a da je pukovnik Šimić sa svojim četama podređen talijanskom zapovjedniku od koga ima tražiti zapovjedi za rad i izvršavati ih usklađujući svoj rad sa Talijanima.

Talijanske posade iz rudarske oblasti sjevero-istočno od Kočerina također su već povučene.

Od zapovjedništva III. D. S. primljena je brzojavka da Njemci zadržavaju svaki prelaz četnika — talijanskih suboraca preko demarkacione

⁶ Hrvatsko vojno povjereništvo kod talijanske Više komande oružanih snaga »Slovenija—Dalmacija«.

⁷ Talijanska viša komanda oružanih snaga »Slovenija—Dalmacija«.

⁸ Treće domobransko zbornu područje.

crte, jer će ih odbiti vlastitom oružanom snagom. O ovome obavješteno zapovjedništvo divizije Murge.

Predveče 18. II. došlo je u Mostar iz Nevesinja oko 600 četnika; 250—300 ovih izgleda da je upućeno u smjeru Širokog Brijega.

III.

OSOBITI DOGAĐAJI I MJERE IZVAN BORBENE DJELATNOSTI:

Od kako su četničke snage bačene u borbu protiv partizana u oblast sjeverno od Mostara, nalazi se u Mostaru, u neposrednoj blizini zapovjedništva divizije »Murge«, četnički štab na čelu sa Jevđevićem, koji je vrlo često na konferencijama i savjetovanju u zapovjedništvu divizije »Murge«.

Prema provjerenim podacima Njemci su tokom današnjeg dana izvršili djelomičnu evakuaciju (porodice, hrana i ostalo tvorivo) u Dubrovnik. Izgleda da su djelomičnu evakuaciju (vjerojatno tvoriva) izvršili i Talijani.

Zamjenik zapovjednika
Glavar stožera,
Glavnostožerni satnik
Šimoković v. r.

(M. P.)

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 18. VELJAČE 1943. O POKRETU JEDINICA U DOLINI NERETVE I NA PRAVCU VRGORAC—LJUBUŠKI¹

Mostar broj 103 z 152 r 17. 2. 43 2350

Zagreb 2 broj 558

Period

18. 2. 43. 0800

Prema sadanjim podacima oko 4000 partizana vrlo dobre boračke vrijednosti od 17. veljače prije podne u pokretu dolinom Drežnice. Obima obalama Neretve ka Mostaru. Težište desnom obalom gdje su predhodnice stigle u selo Bogodol 14 km. sjevero-zapad Mostara.² Kod Talijana bezglavost a o stanju opće ne daju nam obavjesti a izgleda sami nisu dovoljno obavješteni. Druga skupina sada nepoznate jačine navodno priprema akciju obćim pravcem Vrgorac—Ljubuški.³ Sa četnicima u okolini Mostara počev od 22/19 sati djeluje u smjeru Drežnice. Situacija naše akcije sa sjevera nepoznata namjera pa smo potpuno neorijentirani. Stanje je vrlo ozbiljno možda i kritično a pomoći ni od kuda.

broj 1757/tajno

6. divizija

predao 18. 2. 43. u 0955 sati čn Legin

prim. 18. 2. u 0955 sati pov. Marku

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva NDH, reg. br. 2/1—5, k. 19.

² Odnosi se na pokret Druge proleterske divizije u dolini Neretve.

³ Deveta dalmatinska NOU divizija smijenila je Drugu proletersku diviziju, koja je posjela položaje u pravcu Vrgorac—Ljubuški. Vidi dok. br. 68.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PETE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD 11. OŽUJKA 1943. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U BOSNI I U DOLINI NERETVE¹

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ZAPOVJEDNIČTVO
6. ORUŽNIČKE PUKOVNIJE
Taj. J.S. Broj 291
Sarajevo, 11. ožujka 1943.

Predmet: Izvješće o
partizanima

MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA, GLAVNOM RAVNA-
TELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST, ODSJEK X

Zagreb

Savezno okružnici M.U.P. Ravnateljstvo za javni red i sigurnost
odsjek X V. T. Br. 11/42. od 14. XII. 1942. predlažem sljedeće izvješće o
partizanima:

Na Jugo istočnom području pukovnije nije bilo partizanskog djelo-
vanja. Na sjevero istoku partizanske skupine na području Šekovića (15
km. sjevero zapadno od Vlasenice) napadnute početkom mj. ožujka 1943.
po četničkim grupama prihvatile su borbu i potisnule četnike uz znatne
gubitke na jug Malom Polju (8,5 km. jugo zapadno od Vlasenice). Na
prostoru desne obale rijeke Bosne uzvodno do utoka rijeke Krivaje u
Bosnu, uzvodno rijekom Krivajom do Vozuće nema, osim područja Šeko-
vići—Radište, partizana. Na tome području djeluju pravoslavci četnici.

Na sjevero zapadu: Početkom mj. ožujka 1943. u jutarnjim satima
partizanske grupe napadaju domobranska uporišta kod sela Bukovica
(2 km. sjevero istočno od Travnika) i Baš Bunara (1 km. sjevero zapadno
od Travnika). Napadi odbijeni, gubitaka nije bilo. Razbijene na Ivan
Sedlu i Bradini manje partizanske grupe i grupice iscrpljene i izmorene
pojavljuju se na području Krećeve, progonjene po oružničkim obhod-
njama. Snažnim udarcem njemačkih i domobranskih snaga iz Jajca u
smjeru Varcar Vakufa partizani su izbačeni iz Varcar Vakufa, naša vlast
u istom uspostavljena je.

Na zapadu: Područje Gornji Vakuf—Prozor, prikupljene su jače par-
tizanske skupine oko 8 brigada, 4.000—5.000 partizana dobro naoružanih
lakim i teškim oružjem, dosta streljiva koja su zaplijenili od Talijana
prilikom zauzeća Prozora, tako da su topovskom vatrom tukli Gornji
Vakuf. Savezničke njemačke i ustaše snage V. druga uspjele su 22.
veljače 1943. izbaciti partizane iz Gornjeg Vakufa i potisnuti ih jugo
istočno i jugo zapadno na liniju Dobrošina, Uzričje, Seoci, Mačkovac
kota 952, Pidriš kota 1188 i Kuti kota 717. Partizani dovlače pojačanje

¹ Original (tipkan na pisaćem stroju) u Arhivu VII, arhiva NDH, reg. br. 35/3—1,
k. 149A.

iz Prozora² i Livna.³ U daljnjem potiskivanju i gonjenju partizana njemačke i naše oružane snage zauzele su 1. ožujka 1943. Pidriš kota 1188 (5,5 km. jugo zapadno od Gornjeg Vakufa) Crni Vrh kota 1206 (7,5 km. jugo istočno od Gornjeg Vakufa) i Voljevac kota 830. Zarobljeno je 20 partizana, plien; razne talijanske odore, veća količina duvana i partizanska kuhinja. Partizani su na više mjesta razorili cestu i mostove; Gornji Vakuf—Prozor da bi usporili naše napredovanje. Gubitci partizana: mrtvih i ranjenih veliki su. Ranjenike odvoze u Prozor i Ščit. U toku noći 3/4. ožujka 1943. vodile su se ogorčene borbe, 7,5 km. jugo zapadno i jugo istočno od Gornjeg Vakufa, sa jakim partizanskim snagama od oko 8 brigada. Partizani su protunapadajem zauzeli kote 1025, 1197, Crni Vrh 1206, 1170 i 1154. (1:100.000). Gubitci partizana, 250 mrtvih, mnogo ranjenih i 3 prebjegla. Gubitci naši, 96 Njemaca mrtvih, 147 ranjenih i 41 nestalih, 2 ustaša mrtva i 14 ranjeno. Na jugo zapadu: područje Ivan Sedlo—Konjic njemačke i naše domobranske snage uspješno potiskuju partizane u smjeru sjevero zapadno od Konjica te su 5. ožujka 1943. u nadiranju stigle na liniju Višnjevica kota 879 (12 km. sjevero zapadno od Konjica) Sultići, Trusina kota 419, riječicom Neretvicom do njenog utoka u Neretvu, dok je grupa König imala dodir sa partizanima kod Trešnjevica kota 1159 (9 km. zapadno od Ivan Sedla). Napredovanje je otežano jakim partizanskim otporom i teško prolaznim zemljištem.

Kao važnije iznosim sljedeće događaje:

17. II. 1943. u 1130 sati, odjel naše i savezničke njemačke snage sukobio se sa partizanima na Caninom Polju (6 km. sjevero zapadno od Jajca). U dvosatnoj borbi poginule su 2 ustaša, 2 njemačka vojnika i 2 njemačka vojnika ranjena.

18. II. 1943. u 0645 sati, jedan jači odjel naše i savezničke njemačke snage sukobio se ponovno sa partizanima na Caninom Polju. U dvodnevnju borbi odjel je potisnuo partizane u pravcu Magljdola (10 km. zapadno od Jajca). Gubitci 7 partizana poginulo. Plien 7 pušaka i 1 laka strojnica. Naši gubitci 1 njemački vojnik poginuo, 1 ustaški poručnik i 2 ustaša ranjena.

24. II. 1943. u 1020 sati, partizani su razorili prugu na km. 7—8 Donji Vakuf—Jajce. Dolazeći oklopni vlak, izišao je sa pruge i stao, našto su partizani otvorili vatru. Domobrani iz vlaka vatrom odgovorili i partizane nakon pola sata odbili. Gubitaka nije bilo. Promet još nije uspostavljen.

28. II. 1943. u 2100 sat, grupa od 8 naoružanih partizana došla je u Staro Selo (15 km. sjevero zapadno od Fojnice) pozivaju i prikupljaju nasilno mladiće da stupe u njihove redove.

1. III. 1943. u 0140 sati, partizani su napali domobransko uporište i bunker kod sela Bukovica (2 km. sjevero istočno od Travnika). Napad odbijen, gubitaka nije bilo. Iste noći u 0350 grupa od 200—300 partizana napala je domobransko uporište i bunker kod Baš Bunara (1 km. sjevero zapadno od Travnika). Napad odbijen, gubitaka nije bilo.

² Odnosi se na Prvu dalmatinsku NOU brigadu.

³ Jedinice Sedme i Šesnaeste brigade Sedme NOU divizije.

Razbijeni na području Ivan Sedlo i Bradine partizani u manjim grupama primjećeni su na području postaje Kreševo, 3. ožujka 1943, viđena je grupa od 10 partizana među kojima jedna žena kod sela Toplice i Gunjevi (5.5—5 km. jugo zapadno od Kreševa) i jedna grupa od 4 partizana među kojima jedna žena kod sela Crnički Kamenik (5 km. sjevero zapadno od Kreševa), kreću prema sjeveru.

4. III. 1943. u 1115 sati partizani su izvršili vatreni prepad pušćanom, strojopušćanom vatrom i bacaćima mina sa lijeve obale rieke Vrbasa na preselice njemaćkih samovoza 18 km. cesta Jajce—Donji Vakuf. Gubitaka nije bilo.

7. III. 1943. primjećene su jaće partizanske grupe u pokretu kod sela Buljina i Dobrićevci kota 1212 (18.5 km. sjevero zapadno od Konjica) prema planini Bitovnja. Sobom vode stanovništvo, te izgleda da namjeravaju prodrijeti preko Bitovnje na područje Fojnica—Kreševo. Na znanje.

Dozapovjednik pukovnik

Koloman Bilić